

จาริกไปต่างประเทศครั้งแรก

ปี พ.ศ. ๒๕๑๙ พระอาจารย์สุเมโธได้เดินทางกลับไปเยี่ยมโยมบิดามารดา ที่เมืองแซน ดีเอโก ประเทศสหรัฐอเมริกา ขากลับเมืองไทย ท่านได้แวะที่ประเทศอังกฤษ โดยพำนักที่พุทธวิหารธรรมประทีป ซึ่งอยู่กลางกรุงลอนดอน

พุทธวิหารแห่งนี้จัดตั้งขึ้นโดย มูลนิธิกิจการสงฆ์แห่งประเทศไทย (ENGLISH SANGHA TRUST หรือ E.S.T.) มีจุดประสงค์ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนพระภิกษุฝ่ายเถรวาท ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศไทย แต่มีปัญหาขาดแคลนพระสงฆ์ที่จะอยู่เป็นหลัก ทางมูลนิธิเคยนิมนต์พระฝรั่งลูกศิษย์ของท่านพระอาจารย์มหาบัว แห่งวัดป่าบ้านตาด แต่ขณะนั้นท่านยังไม่พร้อม เมื่อสมาชิกของมูลนิธิได้พบกับพระอาจารย์สุเมโธก็เกิดศรัทธาเลื่อมใส นิมนต์ให้ท่านมาอยู่เป็นประจำ พระอาจารย์สุเมโธไม่ได้ตกลงรับคำ แต่ได้นำความนั้นมากราบเรียนหลวงพ่อบ้าง หลังจากนั้นไม่นาน ประธานมูลนิธิ คือ นายยอร์ช ชาร์ป (George Sharp) ก็ได้เดินทางมาเมืองไทย เพื่อกราบอาราธนาหลวงพ่อบ้างไปสำรวจความเหมาะสมและเป็นไปได้ ในการจัดตั้งสำนักสาขาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศไทย หลวงพ่อบ้างได้รับนิมนต์ในทันที แต่ได้อนุญาตให้ประธานมูลนิธิ พักอยู่ที่วัดหนองป่าพงระยะหนึ่ง และในระหว่างที่พำนักอยู่นั้นก็ให้ปฏิบัติตนเหมือนโยมวัดทั่วไป คือนอนศาลากินข้าวในกาละมังวันละมื้อ ถึงเวลาทำกิจวัตรเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ เมื่อได้ทดสอบจิตใจ ดูความอดทน จริยใจและจริงจังของประธานมูลนิธิจนเป็นที่พอใจแล้ว หลวงพ่อบ้างจึงรับคำอาราธนา

เดือนพฤษภาคม ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ หลวงพ่อบ้างได้เดินทางไปประเทศอังกฤษพร้อมด้วยพระอาจารย์สุเมโธ และนายตง โยมอุปัฏฐากเป็นการจาริกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศเป็นครั้งแรกของท่าน ในโอกาสนี้หลวงพ่อบ้างได้เขียนบันทึกประจำวัน ซึ่งนับว่าเป็นกรณีที่หาได้ยากน่าจะมีแรงบันดาลใจพิเศษอะไรสักอย่างที่ทำให้หลวงพ่อบ้างงานเขียนเป็นครั้งแรก

เนื้อความในบันทึก นอกจากกล่าวถึงกิจการและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละวันแล้ว หลวงพ่อบ้างยังได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของท่านออกมาแสดงเป็นธรรมนอกสถานที่เป็นครั้งแรกอีกด้วย และที่พิเศษยิ่งขึ้นอีกก็คือ “ธรรมจากใจ” ซึ่งปรากฏขึ้นมาเองในส่วนลึก ดังที่หลวงพ่อบ้างเรียกในสำนวนของท่านว่า “มโนธรรม” บันทึกจากต่างแดนของหลวงพ่อบ้างนี้ จึงมีความพิเศษคู่กับที่ท่านได้อุตสาหะสร้างงานเขียนชิ้นแรกขึ้นมาไว้เป็นมรดกทางธรรมที่มีคุณค่าแก่ลูกศิษย์ลูกหาอีกชิ้นหนึ่ง รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องราวในบันทึกนี้อยู่แล้วในหน้าถัดไป

ต่างแต่ไม่แปลก

จินตนาการที่เกิดขึ้นใหม่ในการเดินทางจากเมืองไทยสู่กรุงลอนดอน ความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ทั้งหลายก็เหมือนกับแสงพระจันทร์ พระอาทิตย์ เมื่อถูกเมฆหมอกเข้าครอบงำก็เป็นอย่างหนึ่ง เมื่อปราศจากเมฆหมอก ก็เป็นอย่างหนึ่ง เป็นเหตุให้คิดต่อไปว่า การเรียนธรรม การรู้ธรรม

การเห็นธรรม การปฏิบัติธรรม การเป็นธรรม เหล่านี้เป็นคนละส่วนไม่ใช่สิ่งเดียวกัน และทำให้จินตนาการต่อไปอีกถึงคำสอนของพระพุทธเจ้า “เมื่อเรายังไม่รู้ประเพณี คำพูด การกระทำของเขาทุกอย่าง เราไม่ควรถือตัวในทีนั้น” และคิดต่อไปอีกขณะเมื่ออยู่บนกลีบเมฆนั้นว่า ชาติตระกูล ความรู้ คุณธรรม เป็นอย่างไร ก็เป็นที่แปลกมาก เพราะเรื่องนี้ดูเหมือนเราได้ประสบมาก่อนแล้ว ตอนที่เราได้ถวายชีวิตในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ว่าเราได้มาเมืองนอกนี้ นี่คือเมืองนอกใน (วัฏฏะ) ไม่ใช่เมืองนอกนอก การเห็นเมืองนอกใน พระพุทธเจ้าไม่สรรเสริญ พระพุทธเจ้าได้สรรเสริญผู้เห็นเมืองนอกนอก ความคิดของเรามันคิดบวกคิดลบกันอย่างนี้เรื่อยไป จนถึงกรุงลอนดอนและก็ได้ปรับกาย วาจา ใจ ให้เข้ากับเขาได้เป็นอย่างดี ไม่มีอะไร ส่วนที่เปลี่ยนนั้นก็คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ส่วนใจนั้นปกติอยู่ตามเดิม เพราะได้เตรียมมานานแล้ว ต่างแต่ไม่แปลก แปลกแต่ไม่ต่าง คิดต่อไปว่า ประชาชนในยุโรปนี้เขาได้ถึงจุดอัมฤตวัตถุทั้งหลายแล้ว แต่ยังไม่รู้จักพอ เพราะขาดธรรมะ เปรียบได้ว่าเหมือนผลไม้พันธุ์ดีเกิดอยู่ในสวนที่มีดินดีแต่ขาดคนดูแล จึงทำให้ผลไม้ทั้งหลายเหล่านั้นไร้คุณค่าที่ควรจะได้ เหมือนมนุษย์ไร้คุณค่าจากการเกิดมาเป็นมนุษย์ฉะนั้น

แปลกแต่จริง

วันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๒๐

บินต่อถึงเมืองการาจี ประเทศปากีสถาน บินผ่านอิตาลีถึงกรุงลอนดอน นายยอร์ช ชาร์ฟ และนางฟรีดา วินท์ ได้เฝ้ารถมารับที่ท่าอากาศยานฮีทโล

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในการเดินทางในวันที่ ๖ ในขณะที่บินอยู่ เครื่องบินได้เกิดอุบัติเหตุยางระเบิด ๑ เส้น บนอากาศ พนักงานบินจึงได้ประกาศให้ผู้โดยสารเตรียมตัวรัดเข็มขัด มีพื้นปลอมก็ต้องถอดออก แม้กระทั่งแว่นตาหรือรองเท้า เครื่องบริหารทุกอย่างต้องเตรียมพร้อมหมด ผู้โดยสารทุกคนเก็บบริวารทุกอย่างเสร็จแล้ว ต่างคนต่างก็เจียบ คงคิดว่าเป็นวาระสุดท้ายของพวกเขาทุกคนเสียแล้ว ขณะนั้นเราก็ให้คิดว่าเป็นครั้งแรก ที่เราได้เดินทางมาเมืองนอกเพื่อสร้างประโยชน์แก่พระศาสนา จะเป็นผู้มีบุญอย่างนี้เทียวหรือ เมื่อระลึกได้เช่นนั้นแล้ว ก็ตั้งสัตย์อธิษฐานมอบชีวิตให้พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แล้วก็กำหนดจิตรวมลงในสถานที่ควรอันหนึ่ง แล้วก็ได้รับความสงบเยือกเย็นดูคล้ายกับไม่มีอะไรเกิดขึ้น พักในที่ตรงนั้น จนกระทั่งเครื่องบินได้ลดระดับลงมาถึงแผ่นดินด้วยความปลอดภัย ฝ่ายผู้โดยสารก็ปรบมือกันด้วยความดีใจ คงคิดว่า เราปลอดภัยแล้วสิ่งที่แปลกก็คือ ขณะเมื่อเครื่องบินเกิดอุบัติเหตุ ต่างคนก็ร้องเรียกว่า “หลวงพ่ช่วยปกป้องคุ้มครองพวกเราทุกคนด้วย” แต่เมื่อพ้นอันตรายแล้ว เดินลงจากเครื่องบินเห็นประณมมือไหว้พระเพียงคนเดียวเท่านั้น นอกนั้นไหว้แอร์โฮสเตสทั้งหมดในที่นั้น นี่เป็นสิ่งที่แปลก

เมืองนอกใน
(Hampstead Heath)

วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๒๐

พระสุเมโธ พระเชมธัมโม นายตง และพระญี่ปุ่น ได้นำเที่ยวที่สำคัญของกรุงลอนดอนแห่งหนึ่งที่นั่นเขาเรียกว่า Hampstead Heath เห็นเนินสูงมีสนามหญ้าสวยที่สุด มีต้นไม้ที่หาอยู่ในเมืองไทยไม่ได้ เขาเล่าให้ฟังว่า เป็นบ้านของเศรษฐีเก่า และเป็นภูเขาเรียกว่าพริมโรสฮิล ภูเขานี้เป็นชื่อของต้นไม้ชนิดหนึ่งสวยงาม ได้เที่ยวในตอนบ่ายวันนี้เอง

ตอนกลางวันประมาณ ๒ ทุ่ม มีประชาชนมาฟังธรรมประมาณ ๙ คน ซึ่งเป็นลูกศิษย์ที่เคยนมัสการที่วัดหนองป่าพงแล้วก็มี และได้แสดงธรรมที่ไพเราะในเบื้องต้น ในท่ามกลาง ในที่สุดให้ฟัง ณ ที่วัดธรรมประทีป ได้ตอบปัญหาเกี่ยวกับพระศาสนา โดยพระสุเมโธเป็นคนแปลเป็นภาษาอังกฤษ ได้เตรียมสมาทานศีล ๕ ประการ ซึ่งคนในกรุงลอนดอนยังไม่เคยทำมาก่อนเลย เมื่อ

แสดงธรรมจบแล้ว นำให้นั่งสมาธิประมาณ ๓๐ นาที รู้สึกว่าเขาทั้งหลายเหล่านั้นได้แสดงออกซึ่งธรรมชาติที่ใกล้ชิดต่อพระธรรมเป็นอย่างมาก ได้เวลาพอสมควรประมาณตีสอง จึงเลิกไปทำธุระตามหน้าที่อันสมควรของตนทุก ๆ คน

วันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๒๐

ได้จาริกไปเมืองเบอร์มิงแฮม เป็นเมืองหนึ่งที่แยกจากลอนดอน มีประชาชนประมาณห้าล้านเศษ ลอนดอนมีประมาณสิบล้าน ระยะทางห่างจากลอนดอนประมาณ ๑๘๐ กิโลเมตร ได้ร่วมประชุมกันตามประเพณีของเขา มีพระไทย พระลังกา พระธิเบต พระพม่า แบ่งเป็นพระไทยสามรูป พระพม่าหนึ่งรูป พระธิเบตห้ารูป และพระเขมรหนึ่งรูป

ได้ร่วมกันในที่ประชุม พระต่าง ๆ ได้บรรยายธรรม คือ พระเขมร พระลังกา พระพม่า และพระสุเมโธภิกขุ ในวันนั้นนับได้ว่าได้เห็นพวกทายก ทายิกา อินเดีย พม่า แวก ธิเบต หลายชาติมารวมกันฟังบรรยายธรรมหลายภาษา เราก็ไม่รู้เรื่อง แต่ก็พอรู้ความหมายของเขาทั้งหลายเหล่านั้น โดยอากัปกริยาพอควร ตอนเย็นได้กลับวัดธรรมประทีปพร้อมกับพระสุเมโธ พระเขมรธัมโม และนายยอร์ช ชาร์ป ซึ่งเป็นคนขับรถให้

หน้าศูนย์วิปัสสนาของมหาเศรษฐีชาว

วันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๒๐

ได้เดินทางไปเยี่ยมวัดพุทธประทีป โดยท่านเจ้าคุณปริยัติเมธี วัดพุทธประทีป และได้พบกับพระเถระที่เป็นพระธรรมทูตที่ทางการได้ส่งไปตรวจงาน มีท่านเจ้าคุณพรหมคุณาภรณ์เป็นประธาน และได้เรียนให้ท่านทราบเรื่องจะให้พระอยู่ประจำในวัดธรรมประทีป ทั้งเรื่องการปกครองของวัดนั้นด้วย ท่านก็มีความกรุณาให้อยู่ได้ ท่านจะรับภาระธุระเรียนคณะสงฆ์ให้ และรับช่วยสนับสนุนทุกประการ เมื่อถึงเวลาพอสมควรแล้วก็ได้กลับวัดธรรมประทีป และท่านเจ้าคุณเจ้าอาวาสวัดพุทธประทีปก็ได้ตามมาส่งถึงวัดธรรมประทีปด้วยตัวท่านเอง

วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๒๐

วันนี้ได้เดินทางไปเมืองออกซ์ฟอร์ด ซึ่งเป็นเมืองหนึ่งขึ้นกับกรุงลอนดอน ระยะทางประมาณ ๑๐๐ กิโลเมตร โดยการโดยสารรถไฟ ได้ไปสถานที่ ที่เป็นป่าศักดิ์สิทธิ์แห่งหนึ่งของเมือง เพราะถือกันว่าเป็นที่อยู่ของพระฤาษีมาแต่ก่อน จึงเป็นป่าที่เป็นมงคลคู่เมืองเป็นอย่างดี และในปัจจุบันนี้ได้เป็นบ้านของมหาเศรษฐี ในบริเวณข้าง ๆ ในสถานที่นั้น มหาเศรษฐีได้จัดเป็นที่ปฏิบัติธรรมในทางพระพุทธศาสนา มีอาคารหลายหลังซึ่งเป็นที่อันร่มรื่นมาก ในเมืองไทยหาได้ไม่ได้ และได้พักผ่อนอยู่ที่นั่น โดยเขานิมนต์ไว้สามวัน ในตอนเช้าเศรษฐีเจ้าของบ้าน ก็ได้นิมนต์บิณฑบาตทุกวัน ตอนเย็นก็มีกิจกรรมฐานให้พวกเขาประมาณสองชั่วโมงทุกวันเหมือนกัน นับได้ว่าได้ทำประโยชน์ไว้ในสถานที่นั้นพอสมควรในระยะเวลาอันน้อย

วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๒๐

เวลา ๙ โมง ๑๕ นาที ได้เที่ยวภิกขาจารในบ้านมหาเศรษฐีชื่อฮอว์ เราได้รับบิณฑบาตในบ้านมหาเศรษฐีเป็นครั้งแรกในประเทศอังกฤษ นับได้ว่าเป็นประวัติดิศาสตร์ สมความตั้งใจที่ได้เคยตั้งสัจอธิษฐานไว้ เมื่อได้ไปเมืองนอกจะพยายามยกสถาบันการบิณฑบาตขึ้นให้ได้ ตอนเย็นได้อบรมกรรมฐานให้ชาวอังกฤษ โดยพระสุเมโธเป็นคนแปล

วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๒๐

ต้องยอมเสียสละทุกอย่างให้แก่พระศาสนา เพื่อประชาชนเป็นส่วนมาก ในเวลานี้ดอกบัวกำลังจะบานในทิศตะวันตกอยู่แล้ว และวันนี้ได้สนทนาธรรมกับอาจารย์ที่สอนกรรมฐานที่ออกซ์ฟอร์ด เข้าใจได้ว่า อาจารย์คนนั้นยอมรับคำพูดของเราทุกอย่าง โดยไม่มีการขัดข้องแต่อย่างใดเลย อาจารย์คนนั้นชื่อ จอห์น โคมัน

วันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๒๐

ออกจากออกซ์ฟอร์ดได้ไปรับบิณฑบาตบ้านโยมพ่อแม่ของเนเธอร์แลนด์ เขาต้อนรับและถวาย

อาหารบิณฑบาตแล้วส่งถึงที่อยู่เรียบร้อยแล้ว

วันนี้ประมาณ ๗ โมงเช้า เราได้นั่งอยู่ที่สงบเงียบ จึงได้เกิดความรู้ในการภาวนาหลายอย่าง เราจึงได้หยิบสมุดปากกาขึ้นมาบันทึกไว้ ภายในวิหารธรรมประทีปด้วยความเงียบสงบ ธรรมะที่เกิดขึ้นนี้เราเรียกว่า มโนธรรม เพราะเกิดขึ้นด้วยการปรากฏในส่วนลึกของใจว่าการที่ มาบวชเจริญรอยตามพระพุทธองค์นั้น เรายังไม่ได้ทำอะไร ได้เต็มที่ เพราะยังบกพร่องอยู่หลายประการอันเกี่ยวแก่พระศาสนา คือ หนึ่งสถานที่ สองบุคคล สามกาลเวลา เราจึงได้คิดไปอีกว่า เมื่อสร้างประโยชน์ตนได้เป็นที่พอใจแล้ว ให้สร้างประโยชน์บุคคลอื่น จึงจะได้ชื่อว่ากระทำตาม คำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างแท้จริง

ดังนั้นจึงมีความเห็นว่า กรุงลอนดอนนี้แห่งหนึ่งจัดได้ว่าเป็นปฏิรูปเทศ คือ ประเทศอันสมควรในการที่จะประกาศพระศาสนา จึงได้จัดให้ศิษย์ฝรั่งอยู่ประจำ เพื่อดำเนินงานพระศาสนา ต่อไป

วิธีสอนธรรมนั้นให้เป็นไปในทำนองที่ว่า ทำน้อยได้มาก ทำมากได้น้อย ให้เห็นความเย็นอยู่ในความร้อน ความร้อนอยู่ในความเย็น ความผิดอยู่ในความถูก ความถูกอยู่ในความผิด ความสุขอยู่ที่ความทุกข์ ความทุกข์อยู่ที่ความสุข ความเจริญอยู่ที่เสื่อม ความเสื่อมอยู่ที่เจริญ ความน้อยอยู่ที่ใหญ่ ความใหญ่อยู่ที่น้อย สกปรกอยู่ที่สะอาด สะอาดอยู่ที่สกปรก อย่างนี้เสมอไป นี้เรียกว่า สัจธรรม หรือ สัจศาสตร์

เราทั้งหลายซึ่งเป็นสาวกของพระพุทธเจ้า จะต้องปฏิบัติให้มีคุณสมบัติ ๔ ประการ คือ ส. อ. ญ. ส. (สุปฏิปันโน อุตฺตปฏิปันโน ญายปฏิปันโน สามจีปฏิปันโน) ให้สมบูรณ์ แล้วก็สอน ธรรมให้ถูกต้องตามพุทธประสงค์ ให้เรียนรู้สัจศาสตร์ แล้วก็ให้บรรลุสัจธรรม คือบรรลุ คือให้จบ ประโยค ไม่มีประโยคอื่นอีกต่อไป ที่เรียกว่า เอโกธัมโม ไม่มีประโยคอื่นต่อไป ในคำสอนนั้น ไม่มีประโยคอื่นต่อไป นั่นแหละจึงจะเรียกได้ว่าจบพรหมจรรย์ ไม่มีอะไรในที่นี้มีอะไร ถ้าสาวกทั้งหลายรู้พุทธประสงค์อย่างนี้โดยสมบูรณ์แล้ว ก็เที่ยวไปคนเดียวได้ทั้งภายในและภายนอก

ภิกษุทั้งหลายนั้นคือ ผู้รู้ว่าจะอะไรเป็นอะไร เมื่อรู้อย่างแจ่มแจ้งเสียแล้ว อักษร พ (ความรู้จักพอ) ก็โผล่ขึ้นมาเท่านั้น เมื่ออักษร พ ได้โผล่ขึ้นมาแล้ว ความที่ถูกต้องทั้งหลายก็เกิดขึ้นโดยอาการที่ไม่มีก่อนไม่มีหลัง ธรรมที่ปรากฏอยู่ที่จิต ก็เด่นอยู่ทั้งกลางวันและกลางคืน ดังนั้น ความที่สำคัญว่าจะอะไรเป็นอะไร หรืออะไรคืออะไรก็หมด ธรรมนี้จะไม่ปรากฏชัด เพียงสักว่า ด้วยการบอกกล่าว แต่จะปรากฏขึ้นในเมื่อปฏิบัติเข้าถึงธรรมนี้เองเท่านั้น นี้เรียกว่า บัณฑิตตั้ง สอนให้ก็ไม่รู้ บอกให้ก็ไม่รู้ เรียนก็ไม่รู้ สมที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า อุกขาตาโร ตถาคตา พระตถาคตเป็นแต่ผู้บอก คำนั้นก็เด่นชัดถึงที่สุดโดยไม่สงสัย และนี่เป็นเป้าหมายของพระพุทธองค์

วันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๒๐

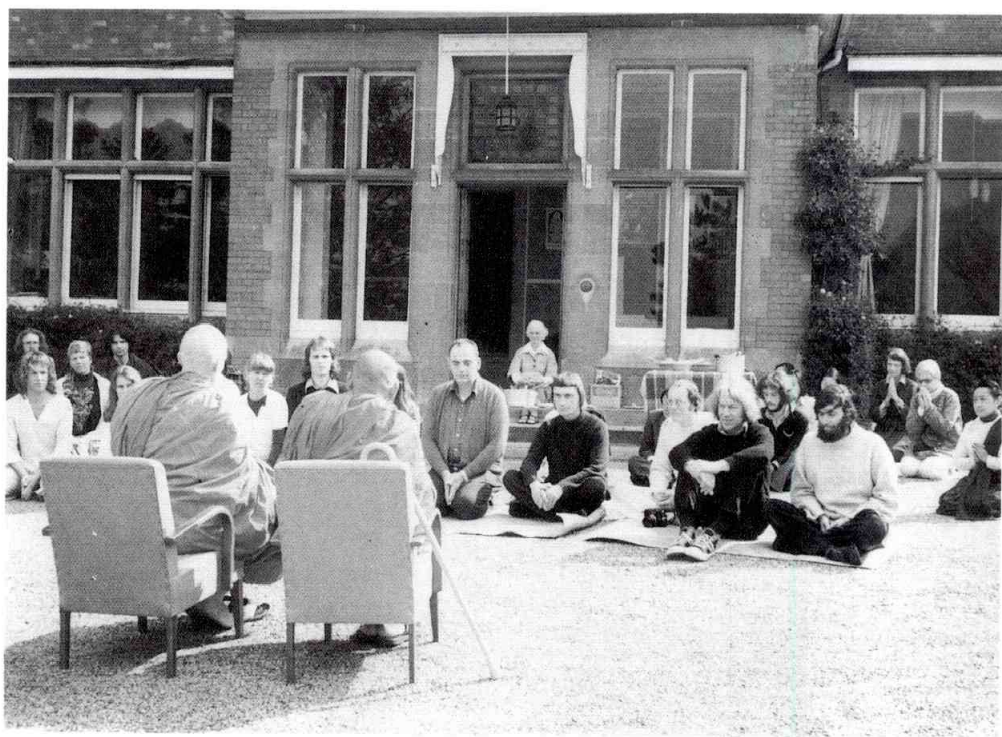
ได้มาพบกับเชิงโก ที่เป็นพระญี่ปุ่น ได้มาร่วมฉันกันอยู่ที่นี่ แต่ก็ยังไม่เคยได้มีโอกาสสนทนา

ปราศรัยกัน ในเรื่องลัทธิและการบวชของพระญี่ปุ่นนั้น ว่าจะมีความเป็นอยู่และความเห็นอย่างไร ได้สัมภาษณ์ว่าการรักษาศีล มีศีลเท่าไร ก็ได้ความรู้ว่า พระญี่ปุ่นนั้นศีลของท่านคือ ความมีสติอยู่ทุกเมื่อ อันนี้ก็แปลกดีเหมือนกัน และรู้ต่อไปอีกว่า พระญี่ปุ่นนั้นมีสองประเภท ประเภทหนึ่งบวชรักษาศีลพรหมจรรย์คือ ไม่มีเมีย ไม่เกี่ยวข้องกับผู้หญิง อันนี้ประเภทหนึ่ง นี่เป็นประเภทดี หากความบริสุทธิ์ ประเภทที่สองคือ นักบวชที่มีเมียได้ อันนี้แยกไปสักหน่อย มีเมียก็ได้ มีลูกก็ได้ นี่คือนักบวชสืบประเพณี เมื่อพ่อตายไปลูกชายก็รับมรดกอันนั้นต่อไปอีก เป็นนักบวชที่มีเมียต่อไป การสัมภาษณ์ในวันนี้ได้ความรู้เท็จจริงย่อ ๆ เพียงเท่านี้

จากนั้นหลวงพ่อก็ได้อธิบายความหมายของคำว่า ไกะ ที่พระญี่ปุ่นพูดไว้ดังนี้*

ไกะ ไกะนี้คือ สุนฺญตา ที่พระพุทธเจ้าท่านสอนว่า สุนฺญตาวิหาร เราต้องเข้าอยู่ในสุนฺญตาวิหาร วิหารคือ เรือนของจิตที่จะเข้าไปอยู่ในความรู้สึกว่าสุนฺญตา พระพุทธองค์ท่านสอนว่า ร่างกายทั้งหลายหรือสิ่งทั้งหมดนั้นะ มันเป็นสุนฺญตา คือสัตว์ไม่มีในที่นี้ บุคคลไม่มีในที่นี้ เพราะมีความเห็นชัดว่าเป็นสุนฺญตา เห็นว่าเป็นดิน เป็นน้ำ เป็นไฟ เป็นลม ความตายนี้สุขเมโธไม่ตาย ทำไมสุขเมโธถึงไม่ตาย เพราะความจริง สุขเมโธไม่มี...นะ ที่สุขเมโธตาย เป็นสมมุติว่าสุขเมโธตาย ตัวสุขเมโธไม่มี สุขเมโธก็ไม่มีตาย แล้วก็ไม่มีเกิด แล้วก็ไม่มีตาย มีแต่สภาวะธรรมอันหนึ่งที่ประกอบด้วยเหตุด้วยปัจจัย มันเกิดขึ้นมาแล้วมันก็ดับไป ฉะนั้นท่านจึงว่า สุนฺญตาวิหารนี้ มัจจุราชมตามไม่ทัน มัจจุราชมคือ ความตาย ตามไม่เจอ หาไม่เจอ ไม่มีสุข ไม่มีทุกข์ ไม่มีตัว ไม่มีตน ไม่มีเรา ไม่มีเขา เรียกว่าว่าง เห็นความว่างในที่ว่าง ๆ คำว่าว่างคือ มันไม่มีอะไรตรงนั้น

หลวงพ่อกำลัง
สนทนาธรรมกับ
อาจารย์จอห์น ไคมัน
และคณะศิษย์

* ถอดจากเทปบันทึกเสียง

ว่างเรื่องจิต มานะทิฏฐิที่จะเข้าไปยึด ว่าตัว ว่าตน ว่าเรา ว่าเขา ไม่มี ไม่มีในที่นั้น เป็นแต่เพียงธาตุ ๔ ดิน น้ำ ไฟ ลม เกิดขึ้นมาแล้วมันก็ดับของมันไปเท่านั้น ดังนั้นพระพุทธเจ้าท่านจึงว่า มัจจุราษคือ ความตาย ตามไม่ทัน หาไม่พบ อย่างนั้นจึงได้มีความพ้น ท่านเรียกว่าพ้นจากความเกิด พ้นจากความแก่ พ้นจากความตาย ความเป็นจริงธาตุมันก็เกิด ๆ ตาย ๆ อย่างนี้แหละ แต่ว่ามันเป็นดิน เป็นน้ำ เป็นไฟ เป็นลม เป็นธาตุส่วนหนึ่ง ๆ มาประชุมกันเท่านั้น สัตว์ไม่มี บุคคลไม่มี คือมันว่างจากคำว่าสัตว์ ว่างจากคำว่าบุคคล อันนั้นแหละเป็นที่ว่าง มันว่างในที่ไม่ว่าง ที่มันไม่ว่างก็ให้เห็นว่ามันว่าง ที่มันเห็นว่ามีคนก็ไม่ให้มีคน เห็นว่าเป็นสัตว์ไม่ให้มีสัตว์ เห็นว่าตายไม่ให้มีตาย เช่นนั้นท่านจึงเรียกว่า สุญญตาวิหาร เข้าไปถึงแล้วก็สงบ สงบจากความสุข จากความทุกข์ สงบจากความเกิด แก่ เจ็บ ตาย ตรงนั้นเป็นที่ว่างที่สุด จบ

วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๒๐

วันนี้เป็นวันแรกที่ได้ออกเที่ยวบิณฑบาตในกรุงลอนดอน พร้อมด้วยพระสุเมโธ เป็นชาวอเมริกันหนึ่ง พระเชมธัมโม เป็นชาวอังกฤษหนึ่ง และสามเณรชินทัตโตหนึ่ง ซึ่งเป็นชาวฝรั่งเศส พระโพธิญาณเถรเป็นหัวหน้า

การออกบิณฑบาตวันแรกได้ข้าวพร้อมผลแอปเปิ้ล ๒ ใบ กล้วยหอม ๑ ใบ แตงกวา ๑ ลูก แครร์รอต ๒ หัว ขนมหอม ๒ ก้อน

จิตใจที่ได้อาหารวันนี้ เพราะเราเข้าใจว่าเป็นอาหารของพระพ่อ คือ เป็นมูลของพระพุทธเจ้านั่นเอง และเป็นอาหารที่บิณฑบาตได้ เมืองนี้ยังไม่เคยมีพระบิณฑบาตเลย เพราะเขามีความอายกันเป็นส่วนมาก แต่ตรงกันข้ามกับเรา คำที่ว่าอายนี้ เราเห็นว่าอายต่อบาป อายต่อความผิดเท่านั้น ซึ่งเป็นความหมายของพระองค์ นี่เป็นความเห็นของเราเอง จะถูกหรือผิดก็ขอภัยจากนักปราชญ์ทั้งหลายด้วย และวันเดียวกันนั้น โยมของเชมธัมโม ทั้งสามมีภรรยา ได้ถวายอาหารด้วย ได้ขอฟังเทศน์ และฝึกกรรมฐานเป็นพิเศษอย่างเป็นที่พอใจ หนังสือพิมพ์ได้สะกดยไปข้างหลังแล้วถ่ายรูปเป็นระยะ ๆ ในระหว่างการเที่ยวบิณฑบาต เพราะเป็นของแปลก ประชาชนชาวเมืองลอนดอนยืนดูกันเป็นแถวทั้งเด็กทั้งผู้ใหญ่

วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๒๐

เดินทางไปออกซ์ฟอร์ดบ้านเศรษฐีพม่า เพื่อบำเพ็ญบุญ เดินทางด้วยรถไฟล์คันใหญ่ ได้พักอยู่วิหารที่เขาจัดไว้ให้พระพัก เพื่ออบรมกรรมฐานจนถึงวันที่ ๔ มิถุนายน คนมาฟังธรรมอบรมกรรมฐาน ๑๐๐ คน แล้วกลับวัดวันที่ ๔ ตอนเย็น นับว่าได้ผลเป็นที่พอใจในการทำงานพอสมควร

โอวาท – สุขก็ไม่เอา ทุกข์ก็ไม่เอา (แสดงที่ธรรมประทีปวิหาร)

พระพุทธองค์ก็สอนอยู่แล้วว่า ความเคลือบแคลงสงสัยมันจะหายไปได้ ก็เพราะการปฏิบัติธรรม ไม่ใช่จะหายไป เพราะการเรียนตามหนังสือ พระพุทธเจ้าสอนให้เราปฏิบัติจนเห็นเอง นั่นคือให้ปฏิบัติในใจตัวเอง พระตถาคตเป็นแต่ผู้บอก และธรรมะที่แท้นั้นบอกกันไม่ได้ถึงบอกก็ไม่รู้ เรียนก็ไม่รู้ แต่จะรู้ด้วยปัญญา ที่เรียนนั้นมันรู้ได้ ด้วยสัญญา ด้วยความจำ ไม่ใช่ความจริง พระพุทธองค์สอนว่า ให้เราปฏิบัติเอง จนรู้แจ้งเห็นจริงด้วยตนเอง ความสงสัยที่จะเหือดแห้งไปได้ เพราะเชื่อผู้อื่นนั้น พระองค์ไม่ทรงสรรเสริญ

พระองค์สรรเสริญผู้ที่ปฏิบัติจนรู้เห็นได้ด้วยตนเอง และเรื่องสมถะวิปัสสนา ถ้าจะว่ามันแยกกันมันก็ไม่แยกกัน และถ้าจะพูดว่ามันไม่แยกกันมันก็ไม่แยกกัน แต่ความเป็นจริงแล้วมันจะแยกกันไม่ได้ เช่น ผลไม้ผลหนึ่งเมื่อมันดิบอยู่มันก็ผลไม้นั่นเอง มันจะห้าม มันก็ผลไม้นั่นเอง มันจะสุกเหลือง มันก็ผลไม้นั่นเอง การเรียนสมถะ เรียนวิปัสสนา ก็คือการปฏิบัติธรรมนี้เอง ไม่ใช่อย่างอื่น เมื่อเรารักษาศีล ใจเราก็สะอาด เมื่อสะอาดมันก็สบาย เมื่อสบายมันก็สงบ เมื่อสงบแล้วมันก็เกิดปัญญา เพราะฉะนั้น สมถะวิปัสสนา ก็เหมือนผลไม้ผลเดียวกัน เมื่อมันยังไม่นานมันก็เล็ก เมื่อมันนานมันก็โต เมื่อมันดิบอยู่รสมันก็เปรี้ยว เมื่อมันสุกสุกมันก็หวาน ฉะนั้นการปฏิบัติสมถะวิปัสสนา หรือศีล สมาธิ ปัญญา มันจะเกิดขึ้นได้ด้วยตัวของมันเอง เมื่อมีการปฏิบัติแล้วเราก็ค่อย ๆ รู้เอง เห็นเอง นี่อาตมาเข้าใจอย่างนี้....

สิ่งที่ควรรู้เราต้องรู้ก่อน เช่น พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า สุขก็ไม่ให้เอา ทุกข์ก็ไม่ให้เอา จะทำอย่างไรดี เราจะทำจิตอย่างไร แต่ให้รู้นะ ไม่ใช่ไม่รู้ ต้องให้รู้จัก รู้จักความพอดี พระพุทธเจ้าสอนให้รู้จักความพอดีที่ถูกต้อง มีหลักเปรียบเทียบอยู่ว่า เหมือนกับคนที่เขารู้จักตาชั่งที่เขาชั่งของหนัก สำหรับคนชั่ง และคนขายให้ตรงไปตรงมา นักทางนี้คนชั่งก็ไม่ชอบ นักมาทางนี้คนขายก็ไม่ชอบ ถ้าหากว่ามันตรงเสมอก็ชอบทุกคน คนชั่งก็ชอบ คนขายก็ชอบ นี่เรียกว่าตรงไปตรงมา นั่นเรียกว่าการกระทำที่ถูกต้อง ธรรมะของพระพุทธเจ้าก็เหมือนกันฉนั้น อันนั้นเป็นเครื่องวัด จะมีปัญหาเกิดขึ้นมาว่า จะทำให้ถูกต้องนั้นจะทำอย่างไร...ไม่รู้...เพราะเรายังไม่รู้ความที่ถูกต้อง เมื่อเราจะทำจิตให้ถูกต้องก็ไม่ว่าจะทำอย่างไร มันจึงจะถูกต้อง มันก็เกิดความลังเลสงสัยอยู่เสมอ จิตใจของผู้ปฏิบัติมันจะต้องตรงไปตรงมา ออกจากสิ่งนี้มันไม่ตรง ถ้าเรารู้จักเช่นนั้น ความถูกต้องมันก็เกิดขึ้นมาเดี๋ยวนั้น เพราะธรรมะจะต้องมีหลักเปรียบเทียบจึงจะรู้ ถ้าไม่เปรียบเทียบก็ไม่รู้ ไม่รู้จักธรรม เช่น ที่บอกว่าให้วางช้างซ้ายวางช้างขวา เป็นต้น ช้างซ้าย ช้างขวานี้ ก็คือ สุข ทุกข์ เมื่อจิตเราไปติดอยู่ในสุขนั้น ก็ยังไม่ถูก เมื่อจิตเราไปติดอยู่ในทุกข์ มันก็ยังไม่ถูก นี่เรียกว่ายังไม่ถูกต้อง ในเวลาเรานั่งสมาธิ ก็รู้ว่าทำไมเราจึงไม่สงบ ทำไมมันถึงไม่พอดี มันจะต้องติด อยู่ในอารมณ์อันใดอันหนึ่ง มันจึงไม่ถูกต้อง เมื่อความไม่ถูกต้องเกิดขึ้นมา ความสงบ

ก็ไม่มี อันนี้เป็นปัญหาหนักเหลือเกิน ในการปฏิบัติบางคนคิดไม่ถูก พิจารณาไม่ถูก ก็ไม่รู้ เลยเสียกำลังใจ บอกว่าผิดหวังก็เลิกไปเฉยๆ เท่านั้น ความลึกลับสงสัยเหล่านั้นเกิดขึ้นมา มิจฉาทิฏฐิก็เกิดขึ้นมาพร้อมกัน เมื่อมิจฉาทิฏฐิเกิดขึ้นมาพร้อมแล้ว ก็วุ่นวายปล่อยการงานนั้นทิ้งไปก็ได้

เพราะฉะนั้น เราจึงต้องรู้จักว่า จะกำหนดอย่างไร จะกระทำอย่างไร จะให้มีความรู้ได้อย่างไร จึงจะถูกต้อง อย่างนั้นเสียก่อน ถ้าทำสิ่งใดถูกต้องแล้วมันก็ไม่ผิด ถ้าไม่ผิดมันก็ถูก อันนั้นเรียกว่า ทางที่ถูกต้อง เปรียบเหมือนว่า ช่างไม้ต้องการไม้สักเมตรหนึ่ง แต่เราไปตัดมาเมตรยี่สิบ หรือตัดมาเก้าสิบ ไม่ถึงเมตร หรือมันยาวกว่าเมตร อันนั้นเรียกว่า มันไม่ถูกต้อง ถ้าหากว่ามันพอดีเมตรหนึ่งนั่นแหละเรียกว่า ความถูกต้อง การประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องก็รู้ขึ้นทางจิตอย่างนั้น เพราะจิตใจของผู้ปฏิบัตินั้น เห็นแก่ตัวมาก เช่นว่า อารมณ์อันใดที่เราชอบใจ อารมณ์เช่นนั้น เราก็ชอบ อารมณ์เช่นใดที่ไม่ชอบใจ อารมณ์เช่นนั้น เราก็ไม่ชอบ เป็นอยู่อย่างนี้ จิตของปุถุชนเราก็ต้องเป็นอยู่อย่างนี้ ดังนั้น มันจึงลงความถูกต้องไม่ได้ เมื่อลงความถูกต้องไม่ได้ ก็ไม่เป็นสัมมาทิฏฐิเท่านั้น นักปฏิบัติกรรมฐานทั้งหลายนั้น ท่านจึงให้มีสติอยู่ รู้ อยู่ เห็น อยู่ เสมอ อีกทั้งจิตเช่นนั้น ก็มีประโยชน์มากเมื่อเรามีสติอยู่ รู้ อยู่ ก็เห็นจิตของเรา เมื่อเห็นจิตของเรา ก็รู้ว่าจิตของเราไปยึดอารมณ์ที่ชอบใจบ้าง อารมณ์ที่ไม่ชอบใจบ้าง เข้ามาสู่จิตของตน เมื่อเป็นเช่นนั้น ก็เป็นสังขารที่ปรุงแต่งขึ้นมาตามชอบใจของเรา สิ่งที่ชอบเราก็ก่อ สิ่งที่ไม่ชอบเราก็ก่อ เป็นเช่นนี้ก็เป็นตัวสมุทัย เป็นเหตุให้ทุกข์เกิดขึ้นมาได้ เพราะว่า จะมีความสุขอย่างเดียวนั้นไม่มี จะมีความทุกข์อย่างเดียวนั้นไม่มี ในโลกนี้มันมีสุข ทุกข์ ปะปนกันตลอดทาง เมื่อเป็นเช่นนี้ก็จำเป็นที่สุด ที่มนุษย์เราในโลกนี้จะต้องรู้จักความสุข ความทุกข์ อันนี้ตามความเป็นจริง เมื่อเราไม่รู้จักความสุข ความทุกข์ อันนี้ตามความเป็นจริงแล้ว เราก็มีความเห็นผิดอยู่เรื่อยไปเท่านั้น ฉะนั้น พระพุทธเจ้าท่านจึงได้ทำความรู้จักกันว่า อารมณ์ทั้งสองประการนี้ เป็นข้าศึกแก่เราเสมอไป เรายังไม่รู้สีกมันเมื่อไหร่ เรายังไม่พ้นทุกข์อยู่ดราบนั่น ดังนั้นเราจึงต้องปฏิบัติ ให้เป็นสัมมาปฏิบัติตามแบบของพระพุทธเจ้า เช่นว่า ศีล คือความรักษากาย วาจาให้เรียบร้อยไม่มีโทษ สมာธิ ความตั้งใจมั่น ปัญญา ความรอบรู้ในกองสังขารเหล่านี้ เป็นต้น กลุ่มที่ทำการกรรมฐานนี้ บางกลุ่มก็เห็นว่า ศีลไม่ต้องปฏิบัติก็ได้ สมာธิไม่ต้องปฏิบัติก็ได้ ยืน เดิน นั่ง นอนอยู่เฉยๆ ทำให้มีสติอยู่แล้วก็พอเท่านั้น นั่นก็ตีเหมือนกัน แต่ไม่ดีแบบของพระพุทธเจ้า เช่น แมวมันมีสติเหมือนกัน แพะ แกะ มันก็มีสติเหมือนกัน แต่ว่าเป็นมิจฉาสติ ไม่เป็นสัมมาสติ เราจะไปถือเอาเช่นนั้นไม่ได้ ได้อยู่...แต่ว่ามันไม่ถูกทาง พระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนานี้ถือว่า ให้มีสติอยู่ รู้ อยู่ ก็คือให้รู้ความผิด และความถูกนั่นเอง เมื่อรู้จักความถูก และความผิดแล้ว ก็ให้ลงมือปฏิบัติ คือละความชั่วทั้งหลายนั้น ประพฤติความดีทั้งหลายให้เกิดขึ้นเท่านั้น ดังนั้นสติในทางพุทธศาสนานี้ เมื่อหากว่าใครมีสติสัมปชัญญะรู้ตัวอยู่แล้ว การกระทำความชั่วทั้งหลาย เรารู้แล้วเราก็จละ เมื่อละแล้ว ก็รู้สึกว่าการชั่วมันหายไป ความดีเกิดขึ้นมาได้ เพราะฉะนั้นการรักษาศีลก็คือการรักษากายของเราไม่ให้เกิดโทษ ไม่ให้เกิดความชั่วขึ้นมา ให้มีเมตตา กรุณา มุทิตา แก่เพื่อนมนุษย์ สัตว์เดียรัจฉานด้วยกัน นี่ถูกแล้ว

วันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๒๐

ได้ไปบิณฑบาตที่สมาคมธรรมารุท ซึ่งเป็นสมาคมที่คนทุก ๆ ประเทศมารวมกันปฏิบัติศีลธรรมประจำโลก เมื่อเสร็จแล้วได้พูดถึงคริสต์ศาสนา เราได้อธิบายให้ร่วมกัน พวกเขาซึ่งใจในคำพูดและความเห็นของเราเป็นอย่างดีด้วย

ตอนเย็นมีการประชุมทายกของวัดธรรมประทีปทั้งหมด เขาปรึกษากันว่าด้วยเรื่องได้พระมาแล้ว จะทำอย่างไรต่อไป

วันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๒๐

ไปเยี่ยมตึกเตอร์สาร์ตติยาที่วัดของท่าน ได้พูดกันถึงเรื่องจะหาที่ตั้ง การอุปสมบทพระในกรุงลอนดอนนี้ ท่านก็เห็นด้วย เพราะที่ท่านได้บวชให้ เป็นเพียงสามเณรเท่านั้น และท่านนำชมอะไรต่ออะไรหลายอย่างในวัดของท่าน ท่านเป็นพระผู้ใหญ่ที่สุดในลอนดอนนี้ นั่งกรรมฐานตามเคย

หลวงพ่อกำลังนำการนั่งสมาธิที่

Oakenholt Buddhist Centre

ปฏิรูปเทศ

หลวงพ่อก็มีความเห็นว่า ประเทศอังกฤษเหมาะที่จะเป็นศูนย์กลางการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ให้กว้างไกลไปในตะวันตกได้ ด้วยอาศัยปัจจัยพื้นฐานหลายประการ โดยสภาพทางภูมิศาสตร์ อังกฤษเป็นประเทศที่ไม่ใหญ่โตมากนัก การคมนาคมติดต่อกับประเทศอื่น ๆ ทั้งในแถบยุโรป และ อเมริกาก็เป็นไปได้โดยสะดวก อีกทั้งพระพุทธศาสนาก็ไม่ใช่ของใหม่ที่เดียวสำหรับประเทศอังกฤษ ซึ่งเคยปกครองอินเดีย ศรีลังกา และพม่ามาก่อน ในมหาวิทยาลัยก็มีหลักสูตรเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ภาษาบาลี และสันสกฤตอยู่หลายแห่ง ฉะนั้นถึงแม้ว่าผู้ประกาศตนเป็นพุทธมามกะ ยังมีจำนวนน้อย แต่ก็มี การยอมรับในหมู่ปัญญาชนว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีเหตุผลน่ารับฟัง มีคำสอนที่ละเอียดลึกซึ้ง ประกอบกับในปัจจุบัน การทำสมาธิ หรือ Meditation ได้รับความสนใจจากคนทุกระดับในสังคม เพราะเห็นว่าย่างน้อยก็เป็นวิธีผ่อนคลายความตึงเครียด ซึ่งมักเป็น ปัญหาใหญ่ของคนในสังคมที่เจริญในด้านวัตถุแล้ว แต่ละเลยทางด้านการพัฒนาจิตใจ

อนึ่งในสมัยปัจจุบัน ชาวตะวันตกกำลังมีความวิตกกังวลอย่างมาก เกี่ยวกับเรื่องสภาพความเสื่อมโทรมของธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และรู้สึกมีความซาบซึ้งประทับใจในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ซึ่งเน้นการดำเนินชีวิตให้กลมกลืนกับธรรมชาติ ให้มีความเมตตากรุณาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย ซึ่งสอดคล้องกับหลักนิเวศวิทยาได้เป็นอย่างดี หลายคนจึงเห็นว่า พุทธศาสนาเข้ากันได้ดีกับอุดมการณ์ของคนที่มีความเป็นห่วงต่อสถานการณ์ของโลกปัจจุบัน

หลวงพ่อก็ได้ปรารภความเห็นของท่านเกี่ยวกับการเผยแผ่ธรรมะในประเทศอังกฤษให้ญาติโยมคนไทยในกรุงลอนดอนว่า

“...อาตมามีความเห็นว่ารหัสในประเพณีนี้เป็นปัญญาชน ถ้าหากว่าเราให้ความเห็นที่ลึกซึ้งเข้าไปเขาก็จะเข้าใจง่าย และอาตมาได้อธิบายธรรมให้ฟัง เขาก็รับไปพิจารณา อาตมาเห็นว่านิสัยปัจจัยของชาวตะวันตกนี้น่าจะดำเนินทางพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองขึ้น ในเมืองไทยเราดูอยากหยุดกันเสียทีแล้ว...”

“...อาตมาเห็นกิริยาของประชาชนที่นี่ กิริยาเขายังไม่ดี แต่เมื่อพูดถึงความลึกซึ้งจริงๆ อาตมาเห็นว่าเขาจะไปง่าย บ้านเขานี้ะ พันธุ์ผลไม้เขาก็ดี พื้นดินเขาก็ดี แต่ไม่มีใครทำสวน ไม่มีใครจะมีความรู้สอนคนในที่นี้อย่างเมืองไทย อาตมาเห็นว่า ถ้าเข้ามาทางตะวันตกนี้แล้วไม่ต้องพูดมาก อาตมาจะเปรียบเทียบให้ฟังว่า เรามีผลไม้อยู่ในหนึ่งเราจะให้เขากิน บอกให้ชนิดเดียวว่า ผลไม้เนื้อนุ่มเท่านั้น มันจะมีเปรี้ยว มีหวาน มีเค็ม ไม่ต้องอธิบาย บอกแต่ว่าผลไม้เนื้อนุ่ม ที่นี้เขารับผลไม้ไปกิน ความอร่อย เปรี้ยว หวาน มัน เค็ม ไม่ต้องไปบอกเขาหรอก เขาจะรู้เองทั้งนั้น ชาวตะวันตกต้องสอนอย่างนี้ คนมีปัญญาไม่ต้องไปสอนมาก วิชาทุกวิชานี้จะต้องเห็นเอง คือบอกไปแล้วก็เห็นไม่ชัด ต้องดำเนินให้เห็นเอง จึงจะรู้ความจริงได้ เอาผลไม้ ให้เขาทานเสียรสของผลไม้ไม่ต้องตามไปบอกเขาแล้ว เขาจะรู้เองทั้งนั้น”

และกับญาติโยมชาวกรุงลอนดอนเอง หลวงพ่อก็ได้ปฏิสังขารในทำนองหยั่งเสียงดังนี้

เมื่อตัวพึ่งตัวได้
ตัวนั้นแหละ
เป็นพระเจ้าเสียเอง

“...อาดมายินดีเมื่อเห็นชาวกรุงลอนดอนเหมือนเห็นพี่น้อง จะเปรียบให้ฟังว่าดินก็ดี พันธุ์ผลไม้ก็ดี แต่ไม่มีใครมาปลูก มาทำสวน อย่างนั้นแหละ ปฏิรูปเทศพอสสมควร จิตใจคนก็ดี สถานที่ก็ดี ดินฟ้าอากาศก็ดี สมบูรณ์บริบูรณ์ทั้งหมด แต่ว่าไม่มีใครมาสั่งสอน ประกาศพระพุทธศาสนาให้เข้าใจ มีความสุขยิ่งไปกว่านี้ เหมือนพันธุ์ผลไม้ก็ดี ดินก็ดี แต่ไม่มีใครมาปลูก อาตมารู้สึกอย่างนั้น..ดีไหม โยมจะเอาพระมาประกาศพระพุทธศาสนาที่นี่ ดีไหม?”

หนึ่งเดียวเท่านั้น

หลวงพ่อใช้ภาษาธรรม ประกาศพระศาสนาให้กว้างไกล แพร่หลายไปในต่างแดน ด้วยประจักษ์ในความเป็นสากล ไม่เลือกชาติชั้นวรรณะ เมื่อเห็นสมควรด้วยโอกาส เวลา และสถานที่ จึงเริ่มงานเผยแผ่อย่างไม่รอรี

“...พระพุทธศาสนานี้ เรื่องธรรมะนี่นะ ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาไทย ภาษาลาว ภาษาอะไร ๆ ทั้งหมดนั้นแหละ อาตมาเห็นว่า เป็นเรื่องเล็ก ภาษาธรรมะนี้ไม่ใช่ภาษาอะไรทั้งนั้น มันเป็นภาษาของธรรมะ เช่น น้ำร้อนนั่นะ..มันร้อน ที่นี้ให้คนไทยเรา เอามือไปจุ่มดูซิ จะรู้สึกอย่างไร ให้เขมรเอามือไปจุ่มดูซิจะรู้สึกอย่างไร ให้คนจีนเอามือไปจุ่มดูซิจะรู้สึกอย่างไร ทั้งหมดรู้สึกอย่างเดียวกัน นั่นคือภาษาธรรม ถ้าถึงความจริงแล้วมันจะเป็นอันเดียวกันทั้งหมดเลย จะรู้สึกว่ามันร้อน แต่คำพูดที่ว่ามันร้อนนั้นมันต่างกัน เขมรก็พูดไปอย่างหนึ่ง ไทยเราก็คงพูดไปอย่าง

หนึ่ง ผรั่งก็พูดอีกอย่างหนึ่ง นี่มันต่างกันเท่านั้น แต่ความหมายอันเดียวกัน เมื่อมนุษย์เราจิตใจเข้าถึงอันเดียวกันแล้ว ไม่ต้องพูดกันมากเลย มองดูก็รู้เรื่องกันแล้ว อาตมามีความเห็นอย่างนี้ พอก้าวเข้ามาที่นี่”

บัวบานในตะวันตก

เมื่อพิจารณาเหตุปัจจัย และสิ่งแวดล้อมหลาย ๆ อย่างรวมกันแล้ว หลวงพ่อจึงได้ตัดสินใจรับคำอาราธนา จัดตั้งสาขาปฏิบัติธรรมของวัดหนองป่าพงขึ้นในประเทศอังกฤษ โดยมีมอบหมายให้พระอาจารย์สุเมโธ และพระอาจารย์เชมธมโม ซึ่งมาสมทบภายหลัง อยู่ดำเนินงานเผยแผ่ต่อตามคำนิมนต์ของมูลนิธิ EST ทั้งนี้หลวงพ่อย้ำให้รักษาชั่ววัตรปฏิบัติที่เคยพาทำที่เมืองไทย เช่น การออกบิณฑบาตเป็นนิตย การไม่ย่อหย่อนในพระวินัย

ครั้งหนึ่ง พระอาจารย์สุเมโธได้กราบเรียนให้หลวงพ่อบอกว่า มหาเถรสมาคมของประเทศลังกาได้มีมติผ่อนปรนให้พระที่มาอยู่เมืองอังกฤษจับเงินได้ เพื่อความสะดวกหลาย ๆ ประการ แต่หลวงพ่อก็ไม่เห็นด้วยและกล่าวแย้งว่า

“...อันนี้มันก็ไม่ดี มันแก้บัญญัติของพระพุทธเจ้า ในทางที่ดีนั้น ท่านให้เขียนใบปวารณา ในใจความว่าข้าพเจ้ามีศรัทธา ถวายปัจจัยเป็นมูลค่าห้าสิบบาท หรือร้อยบาท หรือห้าร้อยบาท เมื่อพระคุณเจ้าต้องการปัจจัยสี่อันควรแก่พระคุณเจ้า จงเรียกร้องเอากับไวยาวัจกรเทอญ แล้วถวายใบปวารณาให้พระ ตัวปัจจัยก็มอบให้ไวยาวัจกร อย่างนี้ก็ได้อีก หรือท่านไปองค์เดียวรับเงินไม่ได้ ท่านก็ให้เก็บไว้ที่โยมนี่ก็ได้ เมื่อต้องการ ก็ให้เขียนหนังสือมาเอาเงินนี้ ให้รถไปรับก็ได้สะดวก แต่มันยากหน่อย ถ้าเอาตามคำสอนของพระพุทธเจ้าจริง ๆ อย่างนี้ก็ดี ถ้าไม่มีสตาลค์ก็เดินเอาสักหน่อยก็ได้ ก็เพราะว่า ต้องรักษาพระวินัยให้ยืนนานถาวร ต่อไปพระมีเงินเอง ซื่อเอง ขายเอง หหมด! ไม่มีพระบริสุทธิ์ในเมืองไทย เมืองอังกฤษ ในแผ่นดินนี้ไม่มี หหมด! อันนี้ถ้ามันดีที่สุดแล้วพยายามสงวนไว้ รักษาไว้ให้ดี ให้สะดวกเกินไปมันก็ประมาท มันประมาทได้”

ยึดหยุ่นแต่ไม่ย่อหย่อน

หลวงพ่อบอกเห็นว่าพระวินัย และชั่ววัตรปฏิบัติ แม้จะไม่ให้เป็นที่ย่อหย่อน แต่ก็ต้องยึดหยุ่นบ้างพอสมควร เพื่อปรับเข้ากับสภาพสังคม และชุมชนที่สังคมอาศัยอยู่ โดยไม่ยกประเพณีที่ถือกันคนละอย่างขึ้นมาเป็นข้อขัดแย้งทำให้บาดหมางใจกัน

งานเผยแผ่พระศาสนาในต่างแดนเฉพาะอย่างยิ่งประเทศตะวันตก ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีต่างจากของไทยมาก ต้องใช้อุบายที่เป็นกุศลในการปรับตัว อย่างชนิดที่บัวไม่ให้ช้ำ น้ำไม่ให้ขุ่น แต่เอาตัวปลามากินได้

“...จะเอาของเราทำเดี๋ยวก็นี่ไม่ได้ ต้องดูของเขาก่อน ไม่เฉพาะแต่ที่เมืองนอกเท่านั้น แม้แต่เวลารับนิมนต์ไปฉันในเมืองอุบลนี้ หรือไปร่วมฉันกับทางวัดบ้านกุดพิสัยของเข้าง สิ่งไม่เสีย

หายไม่เป็นอาบัติ ไม่ขัดกับพระวินัยโดยตรง แต่อาจจะขัดกับกฎระเบียบที่เราตั้งของเราเอง ก็รู้จักผ่อนปรนแก้ไข จึงจะฉลาด เช่น ของบางอย่างเขาถวายก็รับไว้ อย่างฉันเสียก็หมดเรื่อง ไม่ต้องไปพูด ต้อง กับปี* ก่อน มันจะขัดกัน แต่ถ้าโยมของเราอยู่จะ กับปี ก็ได้ มีอะไรสมควรฉัน ไม่ผิดก็ฉันเสีย”

สบาย สบาย

ในวันแรกที่หลวงพ่อดำเนินทางไปประเทศอังกฤษนั้น เครื่องบินได้เกิดอุบัติเหตุมีเสียงระเบิดดังมาจากล้อด้านหลัง ต้องนำเครื่องลงจอดอย่างฉุกเฉินที่สนามบินกรุงโรม ประเทศอิตาลี เมื่อกลับต้นนำเครื่องลงสู่ลานบินโดยสวัสดิภาพแล้ว ก็มีรถมาขนถ่ายผู้โดยสารออกจากเครื่อง หลวงพ่อและพระอาจารย์สุเมโธ ได้ขึ้นรถที่หลังผู้โดยสารอื่น ๆ ซึ่งเต็มแน่นไปหมด และส่วนใหญ่ผู้โดยสารเป็นผู้หญิง พระอาจารย์สุเมโธ ได้คอยสังเกตท่าทีของหลวงพ่่ว่า ท่านจะพาทำอย่างไรกับสถานการณ์เช่นนี้ ซึ่งถ้าเป็นเมืองไทยก็ไม่มีปัญหา เพราะผู้หญิงจะหลบหลีกทางให้กับพระ หลวงพ่อพิจารณารูปการณ์แล้วก้าวขึ้นรถ ยืนปะปนไปในหมู่ผู้หญิงเหล่านั้น

ก่อนออกเดินทางจากเมืองไทยพระอาจารย์สุเมโธเคยคิดสงสัยอยู่ว่า หลวงพ่อจะปฏิบัติตัวอย่างไรเมื่อไปเมืองนอกครั้งแรกในชีวิต แต่เมื่อได้เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตั้งแต่วันแรกที่เดินทางจากเมืองไทย ก็หมดความสงสัย เพราะภูมิปัญญาของหลวงพ่อ แสดงไหวพริบปฏิภาณในการปรับตัวเข้าสู่ความเหมาะสมได้ดีเสมอ ตลอดเวลาที่อยู่ในประเทศอังกฤษ ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางวัฒนธรรม ความแตกต่างในขนบธรรมเนียมประเพณี มิได้เป็นข้อยุ่งยากสำหรับท่านแต่อย่างใดเลย

ครั้งหนึ่ง ตามเส้นทางบินขบวนมีเด็กวัยรุ่นกลุ่มหนึ่งเข้ามาทำทีกิริยาก้าวร้าวแสดงท่าทางดูหมิ่น จนพระอาจารย์สุเมโธกลัวจะมีเรื่อง จึงเตรียมตัวป้องกันตัวหลวงพ่อ แต่หลวงพ่อก็ไม่ได้มีท่าทีสะทกสะท้านคงเดินบินขบวนไปเรื่อย ๆ ไม่พูดไม่โต้ตอบอะไร เมื่อกลับถึงประตูวิหาร ขณะที่พระอาจารย์สุเมโธเข้าไปกราบลา ท่านยิ้มน้อย ๆ และพูดว่า

“ สอนดีนะ.. เมืองอังกฤษนี่ สอนดี ”

ปรับตัว

แต่บางครั้งหลวงพ่อก็กังวลไม่ปรับตัวเพื่อเตือนสติลูกศิษย์ เช่นวันหนึ่งจำเป็นต้องเดินทางไปกับรถไฟใต้ดิน เป็นช่วง rush hour (ชั่วโมงรีบด่วน) ทุกคนเดินเร็วราวกับวิ่ง พระและโยมที่ไปกับหลวงพ่อก็ก็นั่งกัน แทนที่จะรีบตามคนอื่น หลวงพ่อกลับเดินช้าเป็นพิเศษ ที่แรกลูกศิษย์อดรำคาญไม่ได้ แต่แล้วก็รู้สึกตัว รถไฟออกทุกห้านาที เรารีบไปทำไม เดินธรรมดา ๆ ด้วยสติไม่ดีกว่าหรือ

* กับปี อาหารที่เป็นพืชมีเมล็ดที่อาจงอกได้ ต้องทำพิธีเล็ก ๆ เรียกว่า กับปี ก่อน พระจึงฉันได้

ปฏิบัติเลยพระเจ้า

ชาวอังกฤษส่วนใหญ่ยังนับถือศาสนาคริสต์ หลวงพ่อจึงมีโอกาสนทนากับชาวคริสต์บ่อย ครั้งหนึ่งหลวงพ่อก็ได้ไปเยี่ยมโบสถ์แห่งหนึ่ง บาทหลวงถามท่านผ่านล่ามว่า “การปฏิบัติโดยไม่มีการสวด อ้อนวอนแล้ว จะเข้าถึงพระผู้เป็นเจ้าได้ไหม” หลวงพ่อยิ้มแล้วตอบว่า

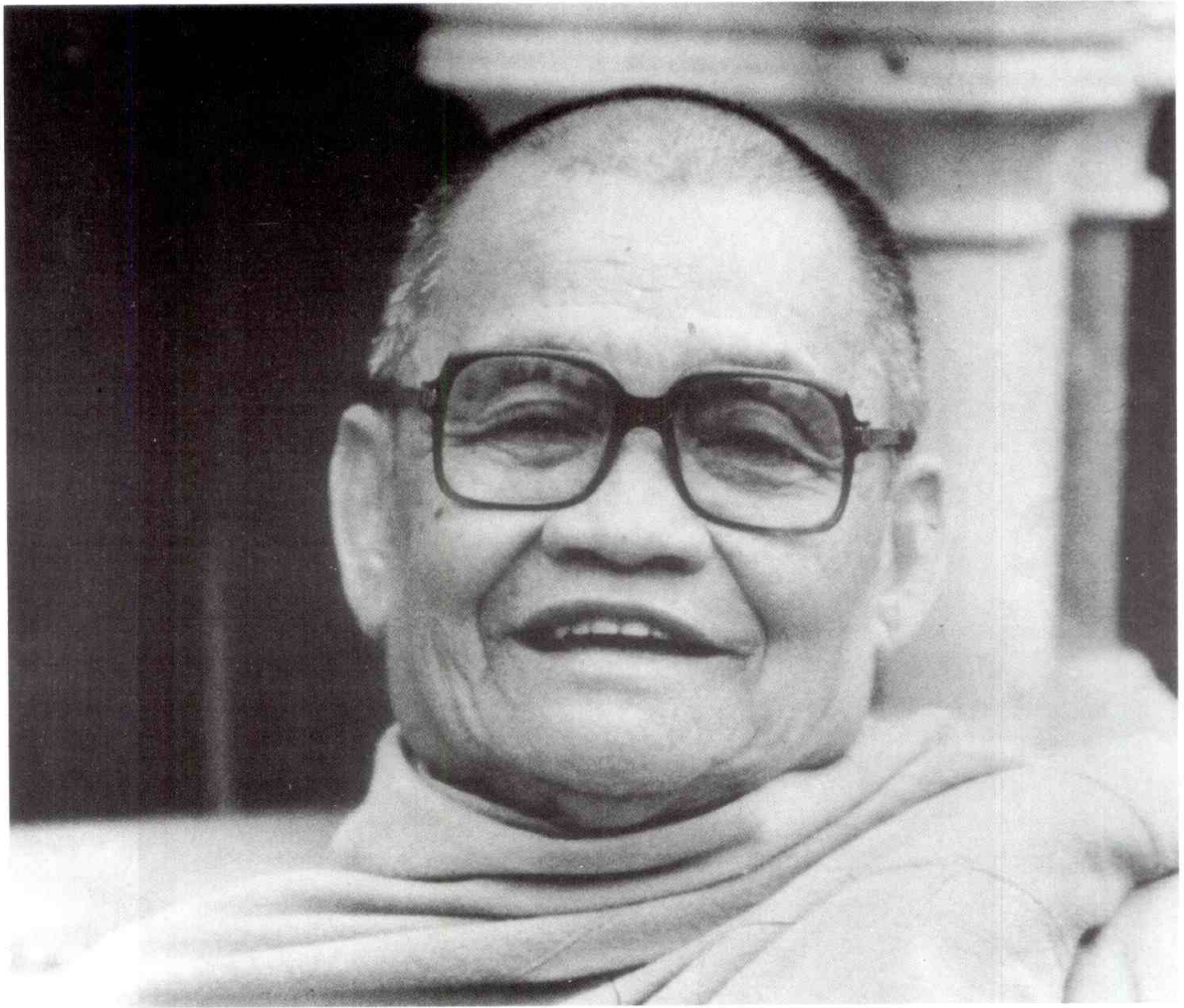
“เลยพระเจ้าขึ้นไปอีก”

อีกครั้งหนึ่งท่านได้แสดงทัศนะต่อความเชื่อในพระเจ้าว่า

“คนเราเกิดมาชีวิตหนึ่ง บางคนก็รู้อะไรก็เลสทั้ง ๆ ที่ชีวิตนี้เกิดมาเพื่อละกิเลส แต่บางคนไม่ละ ปล่อยไปตามเรื่อง ในที่สุดจึงกลายเป็นคนไม่มีที่พึ่งไม่รู้จักตนเอง ที่พึ่งอื่นก็ไม่มี ตัวเองก็พึ่งตัวเองไม่ได้ เพราะมีแต่กิเลสเข้าครอบงำ จึงกลายเป็นคนไม่มีที่พึ่งจนตลอดชีวิต บางคนคิดจะพึ่งพระเจ้าบนฟ้า ได้แต่รอให้พระเจ้ามาช่วย ความจริงตัวเองก็ช่วยตัวเองได้ แต่ไม่รู้จักช่วย ไปรอให้ผู้อื่นมาช่วย จึงต้องตายเปล่า

คนที่รักตัวควรจะช่วยตัว เป็นที่พึ่งของตัวเอง เมื่อตัวพึ่งตัวได้ก็คือ ตัวนั้นแหละเป็นพระเจ้าเสียเอง เป็นที่พึ่งของตัวเอง รู้จักหน้าที่ของตัวเอง มุ่งหน้าละกิเลสเรื่อยไป ความชั่วไม่ทำ ประพฤติแต่ความดี จากนั้นก็ละทิ้งความดีอีกทีหนึ่ง กิเลสก็เบาบาง เราก็เป็นคนมีที่พึ่ง คนไม่ละกิเลสเป็นคนแบกโลก กิเลสก็คือโลก และโลกก็คือทุกข์ คนสะสมกิเลสจึงเป็นคนแบกโลก แบกทุกข์ไม่รู้สิ้นสุด”

ท่านได้เคยยกตัวอย่างเรื่องการปรับตัวมาสอนที่เมืองไทยว่า ...

“ทิวฐิของคนเรา ถ้าเอาไปใส่ไว้ในอะไรแล้ว สิ่งนั้นก็จะเป็นของมีค่าขึ้นมาทันที จะกลายเป็นของขลัง ของศักดิ์สิทธิ์ขึ้นมาทันที แต่ถ้าไม่มีทิวฐิเข้าไปตั้งอยู่ ทุกสิ่งก็ไม่มีราคา

อย่างคนไทยเราถือว่าศิระเป็นของสูง ใครมาจับเล่นไม่ได้ เป็นเหตุให้โกรธถึงกับฆ่ากันเลยก็ได้ เพราะมีทิวฐิมันจึงไม่ยอม ความยึดถือมันเหนียวแน่นมาก เราไปเมืองนอกเห็นฝรั่งเขาจับหัวกันได้สบาย พระฝรั่งที่ไปด้วยพาไปเยี่ยมพ่อพ่อบเห็นหน้าพ่อ เขามีอูบหัวเล่นเลย ทั้งอูบทั้งหัวเราะ พ่อเขาก็ดีอกดีใจถือว่าลูกรักเขา เรื่องมันเป็นอย่างนี้ ถ้าคนเราไม่มีทิวฐิเสียแล้ว ทุกสิ่งก็หมดค่า ทุกข์ทั้งหลายก็เกิดไม่ได้ ไม่มีอะไรจะมาทำให้เป็นทุกข์

เรื่องการถือมงคลภายนอก ก็เป็นเรื่องทิวฐิเหมือนกัน ทิวฐิเข้าไปสำคัญมันหมายความว่า สิ่งนั้นดี สิ่งนี้ไม่ดี มันก็กลายเป็นของดีของไม่ดี ของศักดิ์สิทธิ์ของไม่ศักดิ์สิทธิ์ขึ้นมา พระพุทธเจ้าท่านไม่ให้ยึดถืออย่างนั้น ท่านให้ถอนทิวฐิมานะมันหมาย ท่านให้ละทิวฐิมานะอย่างนั้น ถ้าเราละสิ่งเหล่านั้น ออกไปแล้ว การปฏิบัติก็ถูกทางท่านนั่นเอง ทุกอย่างจะหมดค่าหมดราคา เมื่อเห็นความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของสิ่งทั้งหลายเหล่านั้น อุปาทานก็เกิดขึ้นไม่ได้ เมื่อไม่มีอุปาทาน ภพชาติก็ไม่มี แล้วทุกข์จะมาจากไหน”

โอวาท – วัดป่าเป็นอย่างนี้

ชาวต่างประเทศบางคน ซึ่งยังขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับข้อประพฤติปฏิบัติของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระวัดป่า มักจะมีความเห็นว่า พระวัดป่าดำรงชีวิตโดยตัดขาดจากโลกภายนอก คงจะไม่มีประโยชน์อะไรกับชาวบ้าน หลวงพ่อได้ทำความเข้าใจในเรื่องนี้ โดยเล่าปฏิปทาของพระวัดป่าให้อาจารย์มหาวิทยาลัยคนหนึ่งฟังอย่างละเอียด ยกข้อวัตรปฏิบัติของวัดหนองป่าพงเป็นตัวอย่างดังนี้...

วัดป่านี้มีความเกี่ยวข้องกันเป็นอย่างมากกับชาวบ้าน เป็นสถานที่อบรมประชาชนทั้งหลาย ให้เป็นผู้ละความเห็นผิด ให้มีความเห็นชอบในการเกิดมาเป็นมนุษย์ว่า เราควรจะปฏิบัติอย่างไร ทำอย่างไร เมื่อถึงฤดูกาลวันพระ ชาวบ้านก็จะมารวมกันที่วัด ถวายอาหารบิณฑบาต แล้วก็ทำอุโบสถศีล พระก็แนะนำพร่ำสอน เทศน์ให้เข้าใจในหลักของพุทธศาสนา ประชนชนบางจำพวกก็เหมือนกันกับชาวยุโรปนี้ เพราะว่าไม่ได้ยินคำสอนของพระ ก็เป็นคนป่าเถื่อนอยู่อย่างนั้น รวมแล้วก็เรียกว่ามีประโยชน์แก่ชาวบ้านมากที่สุดเลยทีเดียว

คนไม่รู้จักพุทธศาสนาก็ให้เป็นผู้รู้จักพุทธศาสนาดีขึ้น คนไม่รู้จักบุญ ไม่รู้จักบาป ไม่รู้จักผิด ไม่รู้จักถูก ก็เข้ามาอบรม ตั้งแต่ชั้นต่ำไปหาชั้นสูง ให้เกิดความเฉลียวฉลาด ไม่ทำความชั่วทางกาย ทางวาจา ทางใจ เป็นผู้ตั้งอยู่ในกายสุจริต วาจาสุจริต มโนสุจริต เป็นผู้ลดทิฏฐิमानะ ให้ความโลภ ความโกรธ ความหลงน้อยลง ๆ จนได้เป็นพุทธศาสนิกชน รู้จักการแบ่งปัน มีเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา

ชาวบ้านทั้งหลายเหล่านี้ เมื่อได้รับคำแนะนำพร่ำสอนของพระวัดป่าแล้ว ก็มีความยินดี มีความประพฤติปฏิบัติดีขึ้น ถึงวันพระก็ไปทำกรรมฐาน ชำระจิตใจให้มั่นคงในคุณงามความดีของตนเอง บางครั้ง ถึงคราวถึงสมัยก็มีแขกต่างประเทศต่างเมืองไปศึกษาสนทนาเรื่องข้อประพฤติปฏิบัตินี้ ส่วนพระเถร ๖๐ - ๗๐ องค์นั้น ก็ได้รับการอุปถัมภ์อุปฐากจากชาวบ้าน ชาวบ้านให้อาหารบิณฑบาต การบิณฑบาตขบฉันเลี้ยงชีพก็ไม่ลำบาก ตอนเช้าก็เที่ยวบิณฑบาตกับชาวบ้าน ซึ่งก็เป็นโอกาสให้ญาติโยมทั้งหลายนั้นได้ทำทาน ประพฤติปฏิบัติไปในทางถ้อยถอนความเห็นแก้ตัวแก้ตน ประพฤติปฏิบัติอย่างนี้เป็นประจำ

ส่วนพระภิกษุสามเณรก็ประพฤติธรรมวินัยที่เล่าเรียนมา ไม่ใช่เรียนเฉย ๆ แต่มาปฏิบัติให้รู้ให้เห็น แนะนำพร่ำสอนให้ตั้งอยู่ในข้อวัตรปฏิบัติของพระเจ้าพระสงฆ์ การบิณฑบาตและฉันบิณฑบาตก็ฉันเพียงมือเดียว ฉันในบาตรไม่ให้ฉันนอกบาตร มีอาหารทุกสิ่งสารพัดอย่างก็รวมลงในบาตร ให้รู้จักประมาณพอกิม ไม่ให้มากไม่ให้น้อย ตอนเย็นก็สวดมนต์ตามประเพณีของชาวพุทธ สวดมนต์เสร็จแล้วก็นั่งกรรมฐาน ประมาณชั่วโมงครึ่งถึงสองชั่วโมง นอกนั้นก็อบรมข้อวัตรปฏิบัติพระธรรมวินัย เพื่อจะให้รู้แจ้งเห็นจริงในธรรมที่ควรรู้ควรเห็น

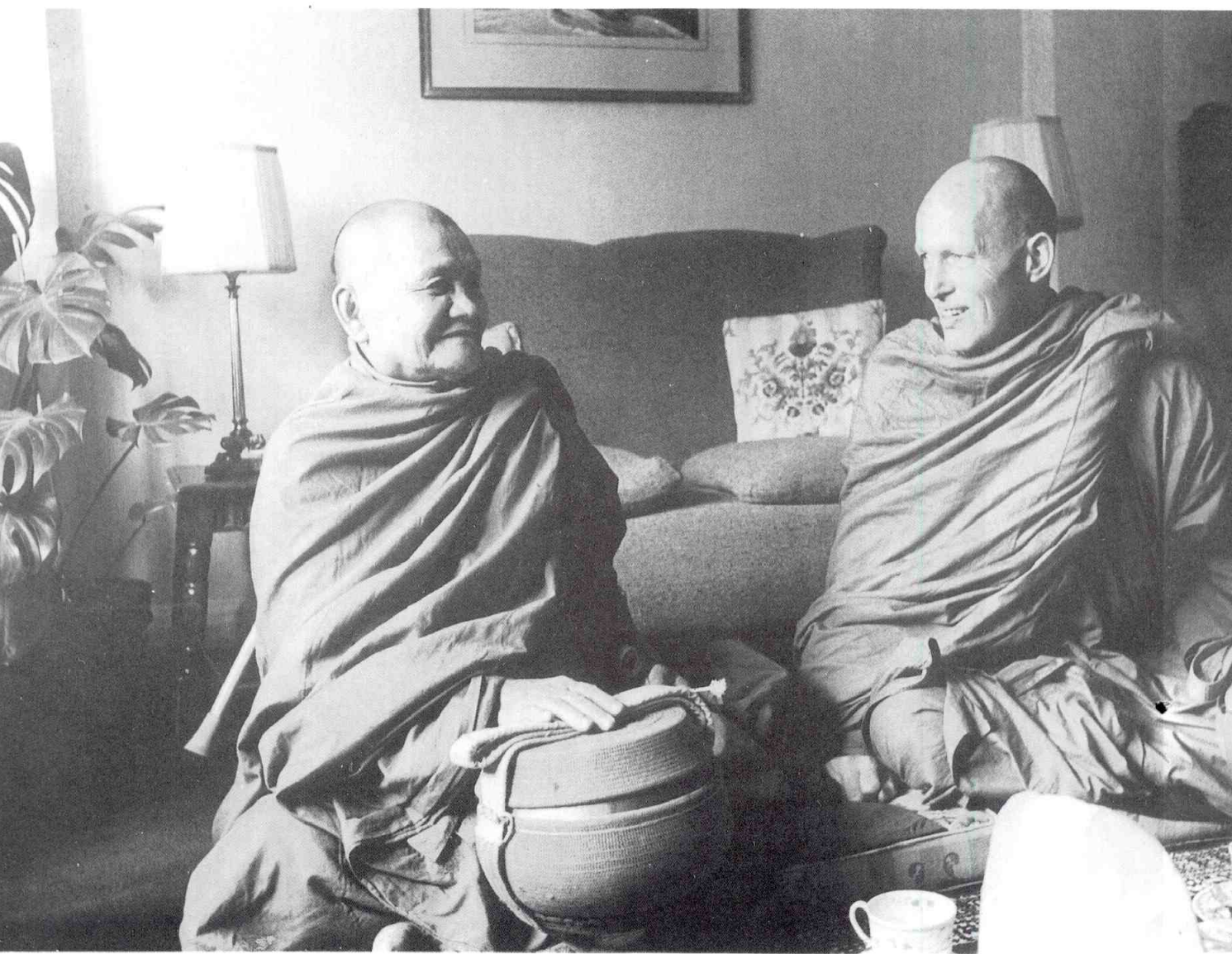
การปฏิบัติของพระวัดหนองป่าพงนั้นมีหลายประการ ประชาชนทั้งหลายที่ไปบวชในที่นั้นจะต้องไปเป็นนาค อยู่ประมาณเดือนหรือสองเดือน นุ่งขาวห่มขาว พอสมควรแล้วก็ให้บวชเป็นสามเณร เป็นสามเณรอยู่สักพรรษา หรือสองพรรษา เพื่อให้รู้ข้อวัตรปฏิบัติเสียก่อน แล้วจึงอุปสมบทเป็นพระภิกษุในพุทธศาสนา อย่างนี้เป็นข้อกติกาในวัดหนองป่าพง

ที่วัดหนองป่าพงนั้นสอนไม่ให้เห็นแก่ตัว เช่น บัณฑิตทั้งหลายที่ญาติโยมถวายมาในทุกสาขาคณะนั้น ไม่ให้เป็นของบุคคล ให้เป็นของส่วนรวมทั้งหมด พระเณรก็ให้ใช้เฉพาะพอดี ๆ ไม่ให้เห็นแก่ตัวมาก เป็นคนมักน้อย เป็นคนสันโดษ เป็นคนยินดีตามมีตามได้ในเอกลักษณ์ที่เกิดขึ้นมา การปฏิบัติของพระวัดหนองป่าพงนั้น บางคราวก็มารวมเป็นกลุ่ม ๒๐ องค์ ๓๐ องค์ ๔๐ องค์ ๖๐ องค์ อันนี้ทำเพื่อส่วนรวม เพื่อฝึกคนใหม่ ๆ ที่ยังไม่รู้วิธีการต้องมารวมกันเป็นส่วนใหญ่ นี่ส่วนหนึ่ง เมื่อแยกกันไปแล้ว ให้โอกาสปฏิบัติส่วนตัว จะทำเวลาไหนก็ได้ แต่ทำเป็นส่วนตัว ถึงคราวเวลามาเป็นกลุ่มกัน ก็เป็นกลุ่ม เมื่อเลิกไปแล้วก็ไปทำส่วนตัว ทำอย่างนี้

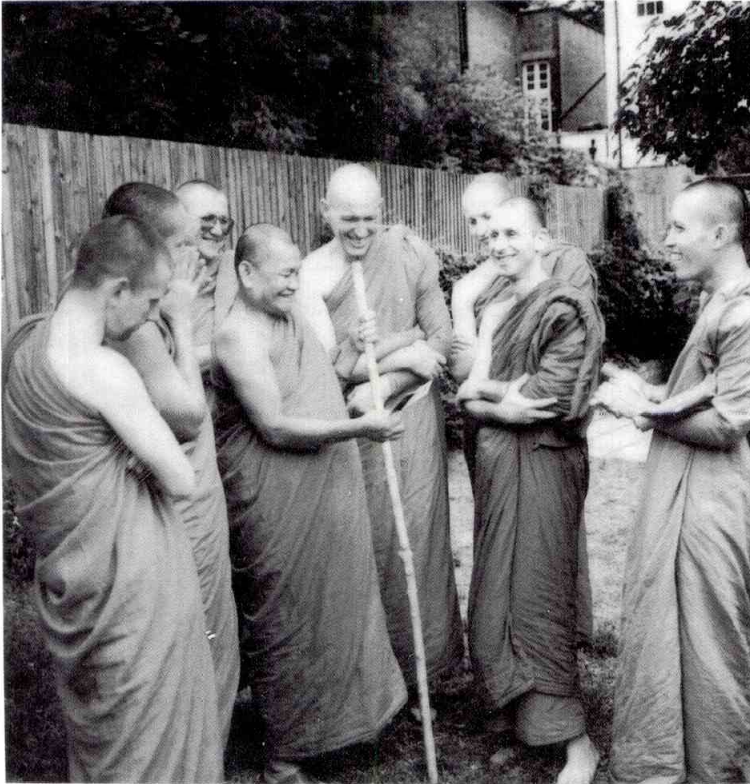
วิธีปฏิบัติของวัดหนองป่าพงนั้น คือให้เป็นคนที่มักน้อย เป็นคนกินน้อย เป็นคนนอนน้อย เป็นคนยินดีในของที่มีอยู่ ยินดีปัจจัยตามมีตามได้ ไม่ให้วุ่นวาย คือการปฏิบัตินี้ะ ทุกองค์จะต้องเป็นอย่างนั้น ส่วนวิธีการสอนปฏิบัติ ก็เป็นเครื่องอุปกรณ์ที่จะปฏิบัติเท่านั้น

ถึงฤดูแล้งไม่มีฝนก็ให้โอกาสออกธุดงค์ คำที่ว่าไปธุดงค์นี้ก็คือมีบาตรจีวร ออกไปแห่งละองค์สององค์ ไปตามป่าไปตามเขา หรืออยู่ตามป่าช้า เพื่อให้สงบระงับ เพื่อพิจารณาจิต ศึกษาธรรมชาติ สอนให้รักษาธรรมชาติไว้ สอนให้รู้ธรรมชาติ ให้ดูธรรมชาติแล้วก็มาดูตัวเอง ดูจิตของเรา เมื่อจิตของเราไปพบธรรมชาติแล้วมีความรู้สึกอย่างไร ต้นไม้ต้นหญ้า ธรรมชาติเหมือนกับเราไหม พิจารณาอย่างนี้ให้ปัญญาเกิด เอาธรรมชาติเป็นสิ่งที่ศึกษา เห็นธรรมชาติมันเกิดขึ้นแล้ว มันก็ทรงอยู่ แล้วมันก็ดับไป เมื่อเห็นธรรมชาติเช่นนั้น จิตที่สงบก็เห็นว่า มนุษย์เรานี้ก็เหมือนกันหนอ มีความเกิดขึ้นแล้ว มีความทรงอยู่ แล้วก็ดับไปอย่างนั้น เห็นว่าอันนี้มันเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา จิตก็สลายขึ้น

พระกรรมฐาน พระธุดงค์อยู่ในป่า ส่วนมากไม่ได้ศึกษาตามตัวหนังสือ ไม่ได้บทเรียนตามตัวหนังสือ โดยมากเรียนอาการที่เกิดขึ้นในจิตนี้ หาความจริง อย่างเขาเขียนว่าอันนั้นเป็นมัจฉาก็ไม่ใช่รู้แต่ชื่อเฉย ๆ จะต้องเดินไปดูมัจฉาจริง ๆ อันนั้นว่าเสื่อตามตัวหนังสือ พระปฏิบัตินี้ต้องศึกษาต้องเดินไปดูตัวเสื่อจริง ๆ อันนั้นว่ามันเป็นทุกข์ ก็พิจารณาตามไปหาทุกข์จริง ๆ ให้เห็นตัวทุกข์จริง ๆ เมื่อเห็นตัวทุกข์แล้ว ก็ไม่สร้างความทุกข์ขึ้นมาเท่านั้น ถ้าไปอ่านตามตัวหนังสือก็เห็นว่าทุกข์แต่ใจไม่ทุกข์ คือไม่เห็นตัวทุกข์ ถ้าปฏิบัตินี้ต้องศึกษาเข้าไปให้เห็นตัวทุกข์ เมื่อเห็นทุกข์แล้วก็เลิก เห็นสิ่งที่ไม่ดีแล้วก็เลิก ศึกษาตามตัวหนังสือนี้โดยมากไม่ถึงใจ เห็นว่าทุกข์ก็ไม่เลิกจากทุกข์ เห็นว่าผิดก็ไม่เลิกจากความผิด พระกรรมฐานนี้ไม่ศึกษาอย่างนั้น ศึกษาว่ามันผิดจริง ๆ แล้วเลิกเลย ไม่ทำความผิดทางกาย ทางวาจา ทางใจ จากวันนั้นต่อไปอีก นี่เรียกว่าศึกษาทางจิต..

“จะเอาของเราทำเดียวกันไม่ได้ ต้องดูของเขาก่อน”

“ขบขันพอประมาณ”
หลวงพ่อกับคณะศิษย์
ณ ธรรมประทีปวิหาร

ตอบด้วยคำถาม

ปฏิภาณไหวพริบอันฉับไว การหยิบฉวยเอาสิ่งใกล้ตัวที่เห็นได้ง่ายและชัดเจนมาเป็นตัวอย่าง หรือการใช้ข้ออุปมาอุปไมยไขข้อข้องใจของผู้ถามปัญหา เป็นเอกลักษณ์ประจำตัวของหลวงพ่อบางครั้งท่านไม่ตอบคำถามชาวต่างประเทศโดยตรง หากให้คำตอบที่ทำให้ผู้ถามต้องนำข้อสงสัยของตนกลับไปพิจารณาใหม่ อย่างเช่นครั้งหนึ่งที่ธรรมประทีปวิหาร มีคนหนึ่งถามหลวงพ่อบว่า

“พระเป็นอย่างไร ชีวิตของพระเป็นอย่างไร” ท่านตอบว่า

“เหมือนนกไม่รู้เรื่องของปลาอยู่ในน้ำ ถึงปลาจะอธิบายอย่างไร นกก็ไม่เข้าใจยังสงสัยว่าในน้ำนั้นจะอยู่ได้อย่างไร เรื่องนี้นกไม่เข้าใจเลย จนกว่านกจะตาย มาเกิดเป็นปลาเสียก่อนนั้นแหละจึงจะรู้ว่าชีวิตของปลาในน้ำนั้นเป็นอย่างไร ชีวิตของพระจริงๆ นั้นเป็นอย่างไร ข้อนี้ก็เหมือนกัน ถึงอาตมาจะอธิบายให้คุณฟัง คุณก็ไม่รู้ ถึงแม้จะรู้ แต่ก็จะไม่เข้าใจชัด ที่คุณจะรู้จะเข้าใจชัดได้นั้น คุณจะต้องเป็นพระเสียก่อนนั้นแหละ คุณจึงจะรู้ว่าพระเป็นอย่างไร”

และอีกครั้งหนึ่งเมื่อแหม่มคนหนึ่งถามว่า “คนตายแล้วไปไหน”

ท่านได้ฟังจึงเป่าเทียนที่อยู่ใกล้นั้นให้ดับไป และถามว่า

“เทียนดับแล้วไปไหน”

แหม่มรู้สึกงุนงงในคำตอบของท่านมาก แต่ไม่ได้พูดอะไรออกมา ท่านจึงถามอีกว่า

“พอใจหรือยัง ที่ตอบปัญหาอย่างนี้”

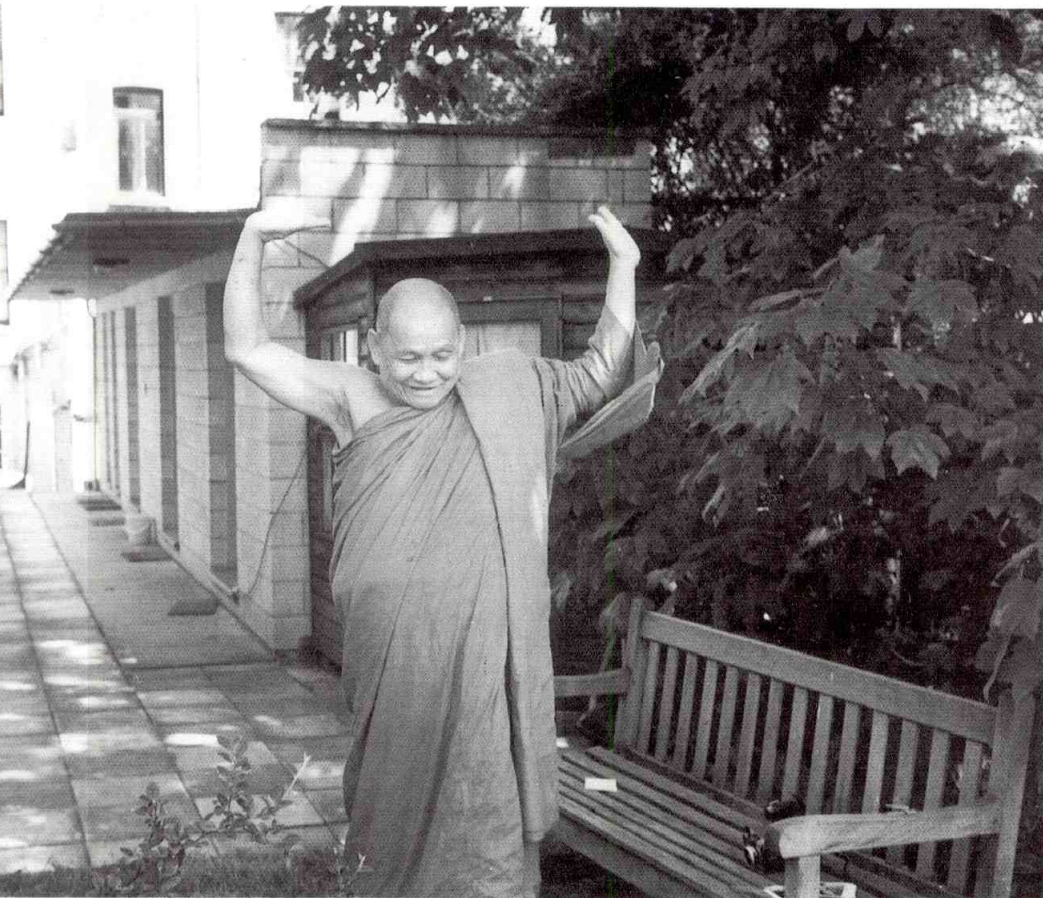
แหม่มตอบว่า “ไม่พอใจ”

ท่านจึงว่า “เราก็ไม่พอใจในคำถามของเธอเหมือนกัน”

ลืมเสียเถิด...อย่าคิดถึง

ในระหว่างวันที่ ๓๐ มิถุนายน ถึงวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๒๐ นั้น หลวงพ่อได้มีเมตตาเดินทางไปโปรดญาติโยมทางประเทศฝรั่งเศส แวะเยี่ยมพระอาจารย์ปานขาว ญาณธโร ลูกศิษย์ชาวลาวที่เคยศึกษาปฏิบัติธรรมอยู่ที่วัดหนองป่าพง และได้มีโอกาสพบกับผู้อพยพชาวลาว เขมร ญวน ที่มาราบनมัสการและปรับทุกข์เพราะภัยสงคราม หลวงพ่อได้ให้โอวาทปลอบใจผู้พลัดถิ่นเหล่านั้นว่า

“เลิกคิดเสีย อย่าไปคิดถึงมัน เรื่องที่ผ่านไปแล้ว มันก็ผ่านไปแล้วเหมือนวันวาน อย่าไปเก็บเอามาเป็นหนามทิ่มแทงตัวเองเลย ให้ถือว่าเราเกิดใหม่แล้ว บ้านของเรานั้นอยู่ที่ไหนเล่า อยู่ตรงนี้แหละ ญาติมิตรของเราก็มียุ่ที่นี้แล้ว ที่เราจากมามันไม่ใช่บ้านของเรา ถ้าเป็นบ้านของเราจริง เราก็ต้องอยู่ได้ซิ บางคนยังไม่ได้อบรมจิตใจ อพยพมาจากบ้านจากเมือง ก็มีความไม่สบายกายไม่สบายใจ เพราะเข้าใจว่า เราได้พรากถิ่นฐานบ้านช่องมาอยู่บ้านอื่น ก็เลยเป็นเหตุให้ใจไม่สบาย ดังนั้นขอให้ญาติโยมทั้งหลายเข้าใจว่า สถานที่อยู่ของโลกนี้เป็นที่อยู่ของบุคคลทั่วไป เรามาอยู่ที่นี่บ้านเราก็ออยู่ที่นี่ เราอยู่ที่โน่นบ้านเราก็ออยู่ที่โน่น ความเป็นจริงแล้วเราเป็นคนไม่มีบ้าน ถ้ามาอยู่ที่นี่ก็สมมุติว่า ที่นี่เป็นบ้านของเรา เปล่า! นี่ก็ไม่ใช่เหมือนกัน เดียวก็ต้องหนีไป ถ้าอยู่เวียงจันทน์โน้น ก็ว่าเวียงจันทน์เป็นบ้านของเรา อันนี้ก็ไม่ใช่ เพราะเดี๋ยวก็ผุดขึ้นที่นี้ เดียวก็ผุดขึ้นที่นั่น ฉะนั้นขอญาติโยมทั้งหลายจงพากันตั้งอกตั้งใจอยู่ที่นี่ไปก่อน เมื่ออยู่ที่นี่ก็ตั้งใจอยู่ที่นี่ ทำชีวิตอยู่ที่นี่ ทำจิตใจอยู่ที่นี่ ทำกิจการอยู่ที่นี่ ให้มีความเห็นอกเห็นใจ อย่าทำให้ใจเดือดร้อนกระวนกระวาย ก็หากินกันไปตามธรรมดาของเรานั้นเองแหละ อยู่ที่ไหนก็เป็นอย่างนั้นแหละ ไม่มีที่ไหนเป็นแก่นเป็นสาร ไม่คงทนถาวร โลกนี้มีความเปลี่ยนแปลงอยู่อย่างนี้เรื่อยไป จะไปอยู่ที่โน่นก็เปลี่ยนแปลง อยู่ที่นี่ก็เปลี่ยนแปลง เพราะว่าพวกเราทั้งหลายอยู่ด้วยการเปลี่ยนแปลง ถ้าไม่มีการเปลี่ยนแปลงเราก็ออยู่กันไม่ได้ หายใจออกแล้วก็เปลี่ยนมาหายใจเข้า แล้วก็หายใจออก หายใจเข้าหายใจออกอย่างนี้แหละ เรียกว่าการเปลี่ยนแปลง ถ้าไม่อย่างนั้นก็อยู่ไม่ได้ แม้ออกไปหมด ก็อยู่ไม่ได้ ลมเข้าไปแล้วไม่ออกก็อยู่ไม่ได้ เราอยู่ด้วยการเปลี่ยนแปลง อาหารการขบฉันก็เหมือนกัน กินเข้าไปแล้วก็ถ่ายออกมา ถ่ายออกแล้วก็กินเข้าไป มีการถ่ายทอดมีการเปลี่ยนแปลงอยู่อย่างนี้เรื่อยไป เพราะฉะนั้นครูบาอาจารย์ของเรา ท่านจึงสอนว่า พวกเราทั้งหลายอยู่ในโลกนี้ก็เป็นโลก มันเป็นอย่างๆ โลกไม่ควรทำความน้อยใจ ไม่ควรทำความเสียใจ อาตมาก็เหมือนกันนั้นแหละ วันนี้มาอยู่ที่นี่ก็อยู่ที่นี่ ต่อไปก็จะไปอยู่โน่น ออกจากปารีสก็จะไปอยู่ลอนดอน ก็จะอยู่ที่นั่น ออกจากลอนดอนก็จะไปอยู่กรุงเทพฯ ประเทศไทย ออกจากกรุงเทพฯ ก็จะไปอยู่อุบลฯ มันก็เปลี่ยนแปลงอยู่อย่างนั้น ฉะนั้นพวกเราที่มีธรรมะ เราเป็นพุทธศาสนิกชน เป็นพุทธบริษัทของพระพุทธเจ้ามานานแล้ว ก็จงพากันพิจารณาให้ดีงาม อยู่ที่ไหนก็เป็นคน อยู่ที่ไหนก็ทำมาหากิน เมื่อถึงคราวมันจะเป็นไปก็ให้มันเป็นไป บ้านช่องสมบัติพัสถาน ลากยศของเราทั้งหลาย เป็นของที่เราชอบ ถึงคราวมันจะได้มามันก็ได้มา ถึงคราวมันจะเสียไปมันก็เสียไป อย่างคนเรานี้ก็เหมือนกัน มีการเกิดมาแล้ว ก็ต้องมีการตาย มีการตายแล้วก็ต้องมีการเกิดเช่นนี้ เป็นต้น นี่พระพุทธเจ้า

ดั่งพระสังกัจจายน์
(ณ ธรรมประทีปวิหาร)

จึงสอนว่า ไม่ใช่ของเรา เมื่อเหตุของมันมาถึงเข้า เราก็ไม่ได้พิจารณา เมื่อมาถึงแล้วมันก็เป็น
อย่างนี้ ฉะนั้นขอให้พวกเราเผชิญกับความจริง คือการเปลี่ยนแปลงตามคำสอนของพระพุทธเจ้า
ของเรา เพราะฉะนั้น เราจะต้องเป็นผู้มีใจเข้มแข็งในชีวิตของเราทุก ๆ คน จะตกไปอยู่ที่ไหน
ก็สร้างคุณงามความดี ถึงแม้จะหมดชีวิตไป ก็อย่าทิ้งคุณงามความดี คือข้อประพฤติปฏิบัตินั้นแหละ
มันดี อย่างอื่นมันดีไม่ได้หรอก อุตตา หิ อุตตโน นาโก โก หิ นาโก ปโรธียา ตนแหละเป็นที่พึ่ง
ของตน คนอื่นใครจะเป็นที่พึ่งเราได้ อันนี้มันเป็นความจริง อะไรทุกสิ่งทุกอย่าง ถึงคราวมันจะ
เป็นไปแล้วก็เป็นไป อย่าไปคิดอะไรมากลำบากตัวเองเปล่า ๆ จงอุตส่าห์ทำมาหาเลี้ยงชีพโดย
สุจริต ดำรงชีวิตสร้างชาติต่อไป ให้มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือกัน มีความเมตตาอารี
ต่อกัน จะอยู่ที่ไหนก็ไม่มีใครอยู่ได้นานเท่าไรหรอก เดียวเราก็พากันจากกันไปหมดนั่นแหละ

อาจารย์กบกลับหนอง (ป่าพง)

บทสรุปของธรรมะนอกสถานที่ ซึ่งหลวงปู่แสดงปิดรายการจาริกไปต่างประเทศครั้งแรก
เป็นเวลาเกือบสามเดือนนั้น อยู่ในหน้าสุดท้ายของบันทึกของท่านดังต่อไปนี้

วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๒๐

เราได้เดินทางไปเมืองนอกใน และเมืองในนอก และเมืองในใน และเมืองนอกนอก

รวมเป็นสี่เมืองด้วยกัน และภาษาที่ต้องใช้ในเมืองทั้งหลายเหล่านั้นคือ นิรุติภาษา จึงเกิดประโยชน์เท่าที่ควร ภาษาทั้งหลายเหล่านี้ไม่มีครูสอน เป็นภาษาที่เรียนด้วยตนเองเท่านั้น เมื่อพบกับเหตุการณ์ ภาษาทั้งหลายเหล่านี้จึงจะปรากฏขึ้น เพราะฉะนั้น พระพุทธเจ้าจึงแจกฉานในภาษาทั้งปวงและได้เห็นชาวยุโรปนี้เป็นดอกบัวสีเหลืองจริง ๆ เรามีความรู้สึกอย่างนั้น

เราเป็นพระอยู่แต่ในป่ามานาน นึกว่าไปเมืองนอกจะมีความตื่นเต้นก็เปล่า เพราะพระพุทธเจ้าตามควบคุมเราอยู่ทุกอิริยาบถ มีหน้าซ้ำยังให้เกิดปัญญาอีกด้วย เหมือนบัวในน้ำไม่ยอมให้น้ำท่วมฉนั้น พิจารณาตรงกันข้ามเรื่อยไป

ได้เที่ยวไปดูมหาวิทยาลัยต่าง ๆ แล้วจึงคิดว่า มนุษยศาสตร์ทั้งหลายมันยังเห็นชัดเจนว่ามีแต่ศาสตร์ที่ไม่คมทั้งนั้น ไม่สามารถจะตัดทุกขได้ มีแต่ก่อให้เกิดทุกข์ ศาสตร์ทั้งหลายเหล่านั้นเราเห็นว่า ถ้าไม่มาขึ้นต่อพระพุทธศาสตร์แล้ว มันจะไปไม่รอดทั้งนั้นและเมื่อเรานั่งอยู่บนเครื่องบินมีความรู้สึกแปลกหลายอย่าง และได้วิคไปถึงคำที่ท่านว่า

สูงทั้งหลายจึงมาดูโลกอันตระการดุจราชรถ ที่คนเขลาอยู่หมกอยู่ แต่ผู้รู้หาช่องอยู่ไม่

อันนี้ก็ชัดเจนยิ่งขึ้นและคำที่ท่านตรัสไว้ว่า เมื่อยังไม่รู้การประพฤติ และประเพณีของชนในกลุ่มทั้งหลายเหล่านั้น เราอย่าไปถือตัวในที่นั้น อันนี้ก็ชัดขึ้นถึงที่สุด ยานทั้งหลายที่นำประชาชนไปสู่จุดประสงค์ก็เป็นยานอย่างหายา ๆ เพราะเป็นยานที่นำคนมีทุกข์ในที่นี้ไปสู่ทุกข์ในที่นั้นอีก วนไปเวียนมาอยู่อย่างนี้ไม่รู้จบ และรู้สึกขึ้นว่า เราในเมืองนอกได้เพราะอะไรเป็นเหตุเพราะอะไร ๆ เราก็ไม่ได้ศึกษา และมาได้โดยสะดวกทุกอย่าง มีบริการทั้งนั้น เมื่อคิด ๆ ดูก็แปลก และรู้สึกขบขันมาก ๆ (เขียนบนเครื่องบินที่กำลังบินบนอากาศสูงสุดสองหมื่นฟุต)

ความรู้สึกในเหตุการณ์ที่ได้ไปเมืองนอกในคราวนี้ก็น่าขบขันเหมือนกัน เพราะเราเห็นว่าอยู่เมืองไทยมานานแล้ว คล้าย ๆ กับพญาลิงให้คนหยอกเล่นมาหลายปีแล้ว ลองไปเป็นอาจารย์กบในเมืองนอกดูสักเวลาหนึ่งจะเป็นอย่างไร เพราะภาษาของเราเราไม่รู้ ก็ต้องเป็นอาจารย์กบอย่างแน่นอน แล้วก็ไปตามความคิดอย่างนั้น กบมันไม่รู้ภาษาของมนุษย์ แต่พอมันร้องขึ้นมาแล้วคนชอบไปหามันจังเลย เลยกลายเป็นคนไปสอนคนบ้าอีกเสียแล้ว ก็ดีเหมือนกัน ปรินญาของพระพุทธเจ้านั้น ไม่ต้องไปเรียนไปสอบกับเขาหรอก ฉะนั้นพระไปเลยเป็นเหตุให้ได้ตั้งสาขาขึ้นที่กรุงลอนดอน เพื่อให้คนบ้าศึกษา ก็ขบขันดีเหมือนกัน

วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๒๐

เดินทางกลับมาถึงกรุงเทพฯ

ที่ศูนย์วิปัสสนา I.M.S. รัฐแมสซาชูเซต
สหรัฐอเมริกา

“หาประโยชน์ตน แล้วก็หาประโยชน์ผู้อื่น
สอนตนแล้วก็สอนคนอื่น ตัวทำอย่างใด
ก็สอนผู้อื่นอย่างนั้น สอนผู้อื่นอย่างใด
ตัวก็ทำอย่างนั้น อันนี้คือคำสอน
ของพระพุทธเจ้าของเรา”